

AKÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır

Heydər Əliyev

DİPLOMAT

№ 29 (541) 01 - 07 Avqust, Tebax sal. il 2023
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti: 40 qəpik
Həjaye:

NEH SAL SER KOMKÛJIYA KURDÊN EZDIYÊN ŞİNGALÊ DERBAS BU LÊ MIQABIN XELQ NIKARIN VEGERIN ŞİNGALÊ!

Səh. 2

Prezident İlham Əliyev Samuxda inşa olunan Sərkər kənd uşaq musiqi məktəbinin yeni binasının açılışında iştirak edib

Səh. 10

Nêçîrvan Barzanî: Divê Şingal, radeştî Şingaliyan bê kirin

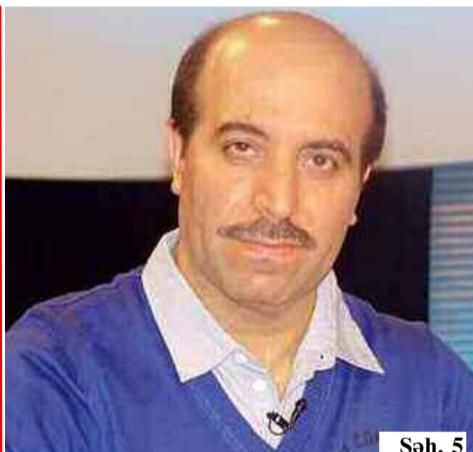
Səh. 9

Serok Barzanî: Mixabin birînên Şingalê nehatine dermankirin û eş û koçberbûna Ezdiyan her berdewam e

Səh. 10

Peyama Şengalê ya Serokwezîr Barzanî: Divê dawî lê bê!

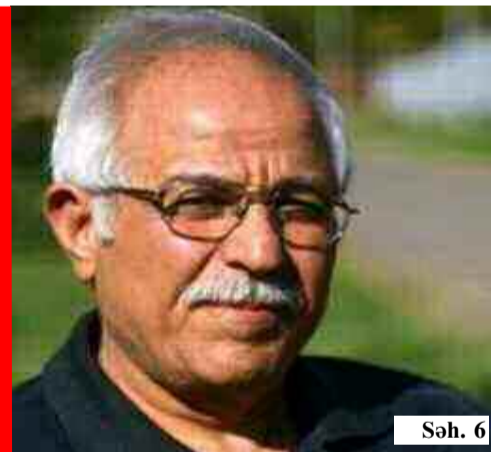
Səh. 5

Ji Quştepe heta Enfalê û tevkujiyên bêrawestan!

Səh. 11

Pêşewa Hewramanî: Hikûmeta İraqê pereyê pêwîst jî neşandiye...

Səh. 6

İmperatoriya Osmanî û netewetiya kurd...

Prezident İlham Əliyev Şəmkir şəhəri Məhəmməd Füzuli adına təbiət və humanitar fənlər təmayüllü tam orta məktəb-liseyin yeni binasının açılışında iştirak edib

Başkan Mesud Barzani, Ürdün heyetini kabul etdi

Tərtərdə "Heydər Əliyev Azərbaycan dili" mövzusunda "dəyirmi masa" keçirilib

QUBADLI, 06 AVQUST 1992-Cİ İL ...

AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏN SƏHİFƏLƏR QAFQAZDA ŞƏDDADİ KÜRD DÖVLƏTİ

Li Hewlêrê Dêra Şandeyên Pîroz hat vekirin

Səh. 8

Solmaz Ana

Səh. 12

Sûdanî: Pişka Herêma Kurdistanê ya budçeyê hate şandin

Səh. 8

Yenidən doğulan kənd...

Səh. 8

LAÇININ

Prezident İlham Əliyev Samuxda inşa olunan Sərkar kənd uşaq musiqi məktəbinin yeni binasının açılışında iştirak edib

Avqustun 7-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Samuxda Heydər Əliyev Fondunun "Təhsilə dəstək" layihəsi çərçivəsində inşa olunan Sərkar kənd uşaq musiqi məktəbinin yeni binasının açılışında iştirak edib.

Prezidentin köməkçisi Anar Ələkbərov dövlətimizin başçısına binada yaradılan şərait barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, Sərkar kənd musiqi məktəbi 2002-ci ildən 1935-ci ildə inşa olunmuş kolxoza aid birmərtəbəli tikilidə fəaliyyət göstərirdi. Məktəbin binası ötən müddət ərzində köhnəlmiş və istifadəyə yararsız vəziyyətə düşmüşdü.

Üç yüz şagird yerlik yeni məktəbin inşasına Heydər Əliyev Fondu tərəfindən 2021-ci ilin iyulunda başlanılıb. Tikinti işləri həmin ilin noyabrında yekunlaşıb.

Məktəbin ümumi ərazisi 0,5 hektar, üçmərtəbəli korpusun sahəsi isə 2500 kvadratmetrdir. Bina 8 ballıq zəlzələyə davamlıdır.

Məktəb binasında 29 dərəcə otağı, orkestr, xor və tibb otaqları, qarderob, kitabxana, yeməxana və akt zalı var. Təhsil ocağı zəruri mebel, avadanlıq və əyani vəsaitlə tam təchiz edilib. Binanın daxilində və ərazidə videomüşahidə kameraları quraşdırılıb. Həyətəni ərazidə abadlıq və yaşıllaşdırma işləri aparılıb, müasir işıqlandırma sistemləri quraşdırılıb.

Prezident İlham Əliyevə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Samux rayonunun Sərkar kəndində görülmüş digər işlər barədə də məlumat verildi.

Qeyd edildi ki, burada yeni salınmış park istifadəyə verilib. Parkın ərazisində yaşıllıq zonası salınıb, uşaq əyləncə və idman meydançası quraşdırılıb. Açıq havada idmanla məşğul olmaq üçün əlverişli imkan yaradılıb, ərazidə müxtəlif trenajorlar qoyulub. Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Sərkar kəndində 6 min nəfərə yaxın sakinə xidmət göstərəcək yeni tibb məntəqəsi də fəaliyyətə başlayıb. Həkim otağı, sarğı otağı və texniki otaqdan ibarət olan tibb məntəqəsi zəruri tibbi avadanlıqla təmin edilib.

Prezident İlham Əliyevə məlumat verildi ki, hazırda Samux şəhərində Heydər Əliyev Fondu tərəfindən 3 saylı körpələr evi-uşaq bağçası üçün də yeni bina inşa olunur.

Xatırladaq ki, Heydər Əliyev Fondu Samux rayonunda bu günədək bir sıra layihələr həyata keçirib. Fond tərəfindən Sərkar kəndində 800 şagird yerlik tam orta məktəb və körpələr evi-uşaq bağçası yenidən inşa edilərək 2020-ci ildə istifadəyə verilib. Eləcə də həmin il rayonun Ziyadlı kəndində 523 şagird yerlik orta məktəb əsaslı təmir olunub, körpələr evi-uşaq bağçası üçün bina inşa edilib.

Prezident İlham Əliyev Şəmkir şəhəri Məhəmməd Füzuli adına təbiət və humanitar fənlər təmayüllü tam orta məktəb-liseyin yeni binasının açılışında iştirak edib

Avqustun 7-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Şəmkir şəhəri Məhəmməd Füzuli adına təbiət və humanitar fənlər təmayüllü tam orta məktəb-liseyin yeni binasının açılışında iştirak edib.

Dövlətimizin başçısına bu təhsil ocağında yaradılan şərait barədə məlumat verildi.

Qeyd edək ki, Şəmkir şəhərinin mərkəzində yerləşən, 1958-ci ildə tikilmiş Məhəmməd Füzuli adına tam orta məktəb-liseyin köhnə binasının müasir tələblərə cavab verməməsi, 600 şagird yerlik məktəbdə 1500 şagirdin təhsil alması və binanın qəzalı vəziyyətdə olması ilə əlaqədar yeni binanın tikintisinə zərurət yaranmışdı. Azərbaycan Prezidentinin "Şəmkir şəhərində yeni ümumtəhsil məktəbi binasının tikintisi ilə bağlı tədbirlər haqqında" 2020-ci il 5 mart tarixli Sərəncamının icrası ilə əlaqədar məktəbin binası yenidən inşa olunub.

Bildirildi ki, eyni vaxtda 1600 şagirdin təhsil ala biləcəyi məktəb-lisey bütün inventarla təchiz

edilib. Yeni dərs ilində şagirdlərin istifadəsinə veriləcək müasir təhsil ocağı 65 sinif otağından ibarətdir. Bundan başqa, binada fizika, kimya, biologiya laboratoriyaları, informatika, texnologiya, hərbi təlim, tibb, əmək təlimi, STEAM otaqları, kitabxana, yeməxana, akt və idman zalları, həmçinin açıq idman meydançası var.

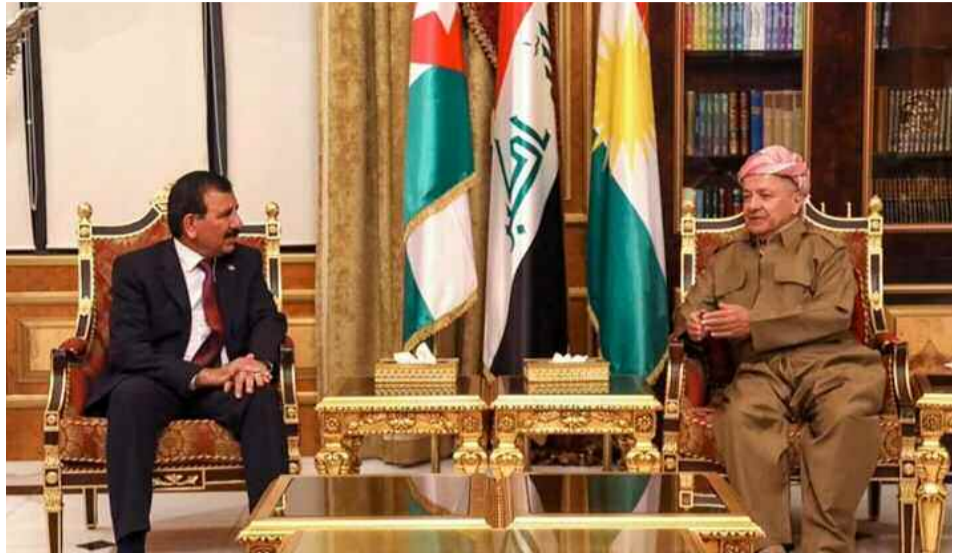
Məktəb-liseyin həyətəni sahəsi abadlaşdırılıb, yaşıllıq işləri görüldü.

Ölkəmizdə təhsil müəssisələrinin əsaslı təmiri, yenidən qurulması və yenilərinin inşası, onların zəruri avadanlıqla təchizatı gənc nəslin daha savadlı və bilikli yetişməsinə hesablanıb. Yeni məktəb binalarının və tədris korpuslarının inşası şagird sıxlığını aradan qaldırmaqla, həm də onların daha keyfiyyətli təhsil almalarına şərait yaradır. Məktəb infrastrukturunun tamamilə yenilənməsi Azərbaycanda təhsilin inkişafına göstərilən diqqət və qayğının daha bir təzahürüdür.

Serok Barzanî pêşwazî li şandeke bilind a Parlamentoya Urdinê kir

Serok Barzanî li Selahedîn pêşwazî li şandeke bilind a Urdinê kir, ya bi serokatîya Cîgirê Yekem ê Serokê Parla-

cûr bi cûr de hebû û ragihandin ku bi çaveke rêz ve temaşa rola Herêma Kurdistanê li pêkvejiyan û aramiya Iraq û

mentoya Urdinê Ehmed Xelayle.

Li gor daxuyaniya Baregeha Barzanî, êvara roja inê 4ê Tebaxa 2023an li Selahedîn, Serok Mesûd Barzanî pêşwaziya şandekî Parlamentoya Şahnişîna Urdinê ya bi serokayetiya Cîgirê Yekem ê Serokê Parlamentoya Şahnişîna Urdinê Ehmed El Xelayle kir. Di hevdişînê de ku Balyozê Urdin li Iraqê Muntaser Eleqle û Konsulê Urdin li bajarê Hewlêrê Fuad Elmecalî amade bûn, şanda mêvan silavên taybetî yê Şahê Urdinê bi Serok Barzanî gihandin û bi girîngiyê ve behsa peywendiyên di navbera Şahnişîna Urdin û Herêma Kurdistanê kirin.

Her wiha pêzanînen xwe ji bo pêşketin û geşbûna Herêma Kurdistanê di warên

navçeyê dikan. Her wiha rola Herêma Kurdistanê ya li hewandina sedan hezar koçber û têkşikandina teroristên DAIŞê de bilind nixrandin.

Her di vê hevdişînê de Serok Barzanî bi hûrî bal kişand ser dîroka di navbera gelê Kurdistan û gelê Urdinê ku li ser destê Barzaniyê Nemir û Şah Husên hatiye avakirin. Her wiha spasî Şah Abdullah Padişahê Urdinê jî kir ku li qonaxên cûr bi cûr û li şerê dijî terorê da palpişt û yarmetîderê Herêma Kurdistanê bûye. Serok Barzanî xweşaliya xwe jî bi wê yekê nîşanda ku dostayeti û peywendiyên di navbera gelê Kurdistan û gelê Urdinê di warên cûr bi cûr de kûr bûye û pêşveçûneke ber bi çav bi xwe ve dîtiye. **Nerina Azad**

Nêçîrvan Barzanî: Enfalkirina Barzaniyan îradeya serkeftinê li cem gelê Kurdistanê gurtir kiriye

Serokê Herêma Kurdistanê di salvegera çil saliya enfalkirin û bêserûşûnkirina heşt hezar Barzanî de ragihand, enfalkiri-

kişandin. Wan li hember tunebûn, xizanî û tenêtiyê tehemûl kirin û bi moral û ruhekî mezin rûbirûyê jiyane bûn û bi jîrî nîşekî

na Barzaniyan "ne tenê hêz û îradeya gelê me ya ji bo tekoşîna li dijî zulm û dîktatoriyê sist nekiriye, lê ruhê rûbirûbûnê û îradeya serkeftin û azadî, li cem tevahiya gelê Kurdistanê germtir kiriye".

Nêçîrvan Barzanî di destpêka peyama xwe de diyar kir: "Em îro bi rêz û hurmet 40 saliya enfalkirin û wendakirina 8000 zarok, ciwan, mêr û kalên Barzanî yê ku ji dawîya Tîrmeha heta nîvê Tebaxa 1983ê, li kampên bi zorê lê hatîne bi cîh kirin, bûne qurbanîyên tawaneke hovane û reşgîriyê ji aliye rejîma hîngê ya Iraqê ve edî ew qet venegeriyan."

Serokê Herêma Kurdistanê destnîşan kir: "Bi hezaran malbatên Barzaniyan yê bê desthilat li kampa Quştepe, Behirka, Herîr, Soran û cihên din bê bav û bira man û bi hezaran jinên Barzanî bê mêr man û neçar bûn rûbirûyê çarenivîsekê ne diyar û dijwar bibin û li hember bi dehan derdeserî û nexweşiyên li berxwedan û bi tenê man."

Her wiha diyar kir: "Ew ji zarokên xwe ra bûne bav û ji bo perwerdekirin û debara jiyana xwe û mezinkirina wan gelek eş

niştimanperwer û welatparêz bi jêhatî perwerde kirin. Ez destên her yek ji van dayikên mîhreban û dilsoz maç dikim."

Nêçîrvan Barzanî ragihand: "Enfalkirina Barzaniyan wek hemû tawanên ku li dijî gelê Kurdistanê hatine kirin, ne tenê hêz û îradeya gelê me ya ji bo tekoşîna li dijî zulm û dîktatoriyê sist nekiriye, lê ruhê rûbirûbûnê û îradeya serkeftin û azadî, li cem tevahiya gelê Kurdistanê germtir kir û bi baweriyeka mukimtir berdewamiyê bi tekoşîna da." Serokê Herêma Kurdistanê got: "Bi vê minasebetê em silav li qurbanîyên Enfalê û hemû şehîdên Kurdistanê dikan û bejna xwe li hember giyanê wan ditewînin. Silav û spas ji bo hemû camêrên Hewlêr û derdora wê, li Herîr, Batas, Soran û li her derê ku lê bûn, ku alîkariya malbatên enfalkiriyên Barzanî kirin û sitarê dane wan."

Di dawîya peyamê de diyar kir: "Di vê helkeftê da ku Herêma Kurdistanê di rewşeke hestiyar ra derbas dibe, em tekezî li ser yekdenî û yekrêziya hemû partî û pêkhatên Kurdistanê dikan ku yekane rêya serfirazî û serkeftinê ye." **KDP.info**

Gəncə şəhərində kompleks mülki müdafiə təlimi keçirilib

“Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il üçün mülki müdafiə” və “Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin

bildirib ki, mülki müdafiə təlimlərinin keçirilməsi əhalinin təhlükəsizliyinin təmin olunmasında mühüm rol

səviyyəsinin yüksəldilməsi, eləcə də əhalinin maarifləndirilməsi, mühafizəsi, xəbərdarlıq, mühafizə vasitələri ilə təminatı, köçürülməsi və digər bu kimi mülki müdafiə tədbirləri daim diqqət mərkəzində olmalıdır.

Sonra kompleks mülki müdafiə təliminə start verilib. Təlimin keçirilməsində məqsəd dislokasiya ərazisində mülki müdafiə planlarının reallığının yoxlanılması, mülki müdafiə idarəetmə orqanlarının, fəvqəladə hallar komissiyalarının, rəhbər və komandir-rəis heyətinin fəvqəladə hadisələr zamanı fəaliyyət üzrə bilik və bacarıqlarının artırılması, rabitə və xəbərdarlıq sistemlərinin etibarlılığının təmin olunması, ehtimal olunan fəvqəladə hadisələr zamanı mülki müdafiə xidmətlərinin və hərbişəkilənməmiş mülki müdafiə dəstələrinin yüksək hazırlıq rejiminə gətirilməsi olub.

Təlim zamanı rayonun mülki müdafiə qüvvələri fəvqəladə hadisənin baş verməsi barədə rayon rəhbərliyinin, FHK-nın və mülki müdafiə idarəetmə orqanlarının xəbərdar edilməsi, rayonun mülki müdafiə idarəetmə orqanlarının, mülki müdafiə xidmətlərinin və ərazi üzrə mülki müdafiə qüvvələrinin yüksək hazırlıq vəziyyətinə gətirilməsi, şəxsi heyətin “xəbərdarlıq toplanış” signalı üzrə fəaliyyəti, ərazinin kəşfiyyatının aparılması, məlumatların toplanması və təhlilinin aparılması, görüləcək qəza-xilasətmə və digər təxirəsalınmaz işlərin həcmünün müəyyən edilməsi və təşkil işləri yerinə yetirilib.

Tədbirin gedişində şəhərin mülki müdafiə dəstələri və xidmətlərinin qarşılıqlı fəaliyyəti uğurla təşkil edilib və qarşıya qoyulmuş məqsədlərə nail olunub.

İllik mülki müdafiə” Tədbirləri planlarına əsasən 02-04 avqust 2023-cü il tarixlərində Gəncə şəhərində “İrmiqyaslı fəvqəladə hadisələrin nəticələrinin aradan qaldırılması zamanı mülki müdafiə orqan və qüvvələrinin idarə edilməsinin təşkili” mövzusunda kompleks mülki müdafiə təlimi keçirilib. Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısı yanında fəaliyyət göstərən Fəvqəladə Hallar Komissiyasının, Gəncə şəhərinin Mülki müdafiə xidmətlərinin, Fəvqəladə Hallar Nazirliyinin Mülki Müdafiə İşinin Təşkili Baş İdarəsinin və digər aidiyyəti qurumlarının cəlb edildiyi təlim “Azəralüminium” ASC-nin Gəncə Gil-Torpaq İstehsalat Sahəsinin ərazisində baş tutub.

Əvvəlcə kompleks mülki müdafiə təlimi ilə əlaqədar Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin inzibati binasında müşavirə keçirilib.

Müşavirədə çıxış edən Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov təlimin vacibliyindən söz açıb. Şəhər rəhbəri

oyunur. Bu sahədə qurumların birgə fəaliyyəti və əməkdaşlığı da olduqca vacibdir. Cari ilin 20 iyul tarixində Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətində aidiyyəti qurumların rəhbərlərinin iştirakı ilə təlimə hazırlıqla bağlı metodiki toplantı keçirilib, kompleks təlimlə əlaqədar Mülki müdafiə xidmətinin rəislərinə müvafiq tapşırıqlar verilib.

Tədbirdə çıxış edən Fəvqəladə Hallar Nazirliyinin Mülki Müdafiə İşinin Təşkili Baş İdarəsinin rəisi, general-mayor Niyazi Zamanov fəvqəladə hadisələr zamanı mülki müdafiənin əhəmiyyəti, mülki müdafiənin təşkili, mülki müdafiə tədbirlərinin icra vəziyyətindən danışmış, bu sahədə idarəetmə orqanlarının qarşılıqlı fəaliyyətinin vacibliyini önə çəkib, fəvqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması istiqamətində qarşılıqlı fəaliyyətin əhəmiyyətindən bəhs edib. O qeyd edib ki, şəhər ərazisində olan qüvvələrin fəvqəladə hallara hazırlıq

Laçın Rayon İcra Hakimiyyəti başçısı Aqil Nəzərli Laçının Zabux kəndindən olan bir qrup sakinlərlə görüşmüşdür

Əraziləri işğaldan azad olunmuş rayon sakinlərinin öz əzəli yurdlarına Böyük Qayıdışını təmin edəcək Dövlət Proqramına əsasən 2023-cü ildə Laçın şəhərinə 700 ailənin, rayonun Zabux və Sus kəndlərinə isə 800-dən çox sakinin köçürülməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bu baxımdan sakinlərin mənzilləri müasir və xüsusi dizaynla tikilərək yenidən bərpa edilmiş, ərazidə müasir tələblərə cavab verən infrastruktur yaradılır.

Bu istiqamətdə aparılan məqsədyönlü işlər çərçivəsində Laçın Rayon İcra Hakimiyyəti başçısı Aqil Nəzərli 2023-cü il 7 avqust tarixdə Laçının Zabux kəndindən olan bir qrup sakinlərlə görüşmüşdür.

2023-cü il 27 may tarixdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Laçın rayonunun Zabux kəndində aparılan tikinti işləri ilə tanışlığını xatırladan Laçın Rayon İcra Hakimiyyəti başçısı Aqil Nəzərli bildirmişdir ki, ümumi sahəsi 81 hektar olan Zabux kəndinə 245 ailənin, ilkin mərhələdə isə 223 ailənin köçürülməsi nəzərdə

tutulur. Zabux kəndində 50 yerlik uşaq bağçası, inzibati bina, tibb məntəqəsi inşa edilmiş, zəruri sosial infrastruktur yaradılmışdır. Zabux kəndində evlərin, sosial obyektlərin və küçələrin işıqlandırılmasında “yaşıl enerji”dən istifadə edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Ölkə başçısı cənab İlham Əliyevin tapşırıqlarına uyğun olaraq, kənddə bütün işlər ən yüksək səviyyədə yerinə yetiriləcəkdir. Rayon rəhbəri qeyd etmişdir ki, Zabux kənd sakinləri üçün “Zabuxa İlk Qayıdış” adı altında 2023-cü il 7 avqust tarixdə Qacqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri Üzrə Dövlət Komitəsində baş

tutulmuş ilk evlər üçün püşk atma mərasiminin keçirilməsi zabuxlular üçün tarixi və çox qürurverici bir hadisədir. Daha sonra Zabux kəndinə köçəcək sakinlərlə onlar üçün həyatı əhəmiyyət kəsb edən bu məsələ ətrafında qarşılıqlı fikir mübadilələri aparılmışdır.

Vətənə qayıdışın sevincini yaşayacaq Zabux kənd sakinləri işğal altında olan torpaqlarımızın qısa müddətdə işğaldan azad edilərək, onların öz ata-baba yurdlarına qayıtmasına şərait yaratdığına görə Ölkə Prezidenti, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevə tükənməz minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Tərtərdə “Heydər Əliyev Azərbaycan dili” mövzusunda “dəyirmi masa” keçirilib

Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin “Heydər Əliyev İli” elan edilməsi haqqında Respublika Prezidentinin 29 sentyabr 2022-ci il tarixli Sərəncamına əsasən Ümummilli Liderin

anadan olmasının 100 illiyi və 2023-cü ilin “Heydər Əliyev İli” elan edilməsinə dair Tərtər Rayon İcra Hakimiyyətinin Tədbirlər Planına əsasən rayonda silsilə tədbirlər davam edir.

Tərtər Rayon İcra Hakimiyyətinin, YAP rayon təşkilatının və rayon Təhsil Sektorunun birgə təşkilatçılığı ilə YAP rayon təşkilatının inzibati binasında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş “Heydər Əliyev Azərbaycan dili” mövzusunda “dəyirmi masa” keçirilib.

“Dəyirmi masa”da Tərtər Rayon İcra Hakimiyyətinin, YAP rayon təşkilatının nümayəndələri və rayon ümumtəhsil məktəblərinin direktorları iştirak edib.

Tədbir iştirakçıları əvvəlcə Ulu Öndərin abidəsini ziyarət edib, önünə gül dəstələri düzüblər. Heydər Əliyev mərkəzində dahi liderin həyat və fəaliyyətini əks etdirən eksponatlarla tanış olub, Ulu Öndərin 100 illiyinə həsr olunmuş kitab sergisinə baxıblar. Daha sonra isə “dəyirmi masa” ətrafında Ümummilli Liderin və torpaqlarımızın ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərin xatirəsini bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Tərtər Rayon İcra Hakimiyyəti Başçısı Aparatında İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdir müavini Zabil Paşayev tədbiri açaraq Ulu Öndərin 100 illik yubileyi münasibəti ilə rayonda keçirilən silsilə tədbirlərdən danışmış. Heydər Əliyevin Azərbaycan dilinin qorunması və inkişafı istiqamətində həyata keçirdiyi müstəsna xidmətlərdən söhbət açıb.

“Dəyirmi masa”da iştirak edən YAP rayon təşkilatının sədr müavini Azər Ağayev, şəhər 5 sayılı tam orta məktəbin direktor müavini Sərxan Yusifzadə, Qaraağacı kənd tam orta məktəbinin direktoru Rəşad Qarayev, Cəmilli kənd tam orta məktəbinin direktoru Rəşad Şahbazov, Evoğlu kənd tam orta məktəbinin direktoru Şahin Hüseynov, Hacıqərvənd kənd tam orta məktəbinin direktoru Sitarə Xəlilova çıxış edərək Ulu öndərin gənclərimizə məhz ana dili əsasında dünyanı dərk etməyi məsləhət gördüyünü, Azərbaycan gənclərinə xarici dilləri - ingilis, alman, fransız, çin və s. dilləri öyrənməklə, ilk növbədə, öz ana dilini daha mükəmməl bilməyi tövsiyə etdiyini, XX əsrin ikinci yarısında Azərbaycan dilinin hərtərəfli inkişafı, ümumişlək dilə, dövlət dilinə çevrilməsi, diplomatiya aləminə yol açması, dünyanın böyük dövlətlərinin və beynəlxalq təşkilatların kürsülərində səslənməsi bilavasitə Heydər Əliyevin adı ilə bağlı olduğunu, Azərbaycan dilinin keşiyində durmaq Heydər Əliyevin həyat fəaliyyətinə çevrildiyini, Azərbaycan dilinin inkişafı, onun tətbiqi sahəsinin genişləndirilməsi və yabançı təsirlərdən qorunması, habelə bu dilin saflığı, təmizliyi istiqamətində Heydər Əliyevin yeritdiyi siyasət bu gün onun siyasi kursunun layiqli davamçısı möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildiyini, Heydər Əliyevin dil siyasəti, onun dilimiz inkişafı yönündə göstərdiyi tarixi xidmətlər əsl məktəbdir və bu məktəbin təcrübəsindən zaman-zaman istifadə olunacağını bildirmişlər.

AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏN SƏHİFƏLƏR

QAFQAZDA ŞƏDDADİ KÜRD DÖVLƏTİ

(Əvvəli ötən saylarımızda)

Qeyd edilənlərə əsasən belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, I Fəzlin dövründə Araz üzərində tikilən körpü nəinki yalnız hərbi əhəmiyyətə malik idi, bu, eyni zamanda ölkənin hər iki tərəfi ilə zəruri olan rabitəni təmin etmək, ticarət əlaqələrini yaxşılaşdırmaq və karvan ticarəti üçün şərait yaratmaq məqsədiylə tikilmişdi. Fəzlin hakimiyyəti dövründə Gəncədə onun adına sikkə pul zərb etdirildi. Bu pulların nümunəsi zamanəmizə qədər qalmışdır. I Fəzlin Şirvanşah Məzyədilərlə olan qohumluq məsələsinə gəldikdə, göstərmək lazımdır ki, Fəzl Sitt adlı qızını Şirvanşah Mənuçehrə (1027-1034) ərə verərək onunla qohum olmuşdu. Lakin bu qadın əri Mənuçehri öldürərək onun qardaşı Əbu Mənsur Əliyə ərə getmişdi. Qohum və bəzən ittifaq yaratmalarına baxmayaraq Şəddadilərlə Məzyədilərlə arasında vuruşmalar da baş verirdi. Fəzl ibn Məhəmməd Arranda Şəddadilərin müstəqil dövlətini yaratmaq uğrunda fəal surətdə çalışmış, demək

hakimiyyətə 422 (noyabr 1031) –ci ildə onun oğlu və vəliəhdi Əbülfəth Musa ibn Fəzl keçdi (Yenə orada, səh. 17). Lakin "Səhayif əl-əxbar" əsərinin kənarındakı Şəddadilərin şəcərə siyahısında Əbülfəth Musanın səhvən Mərzubanın oğlu olduğu göstərilir (Münəccimbaş. Səhayif əl-əxbar, II cild, səh. 506). Musa ibn Fəzl hakimiyyət başında uzun müddət qalmamışdır. Lakin Münəccimbaşının yazdığına görə, 1031-ci ildə, yeni Musanın hakimiyyət başına keçdiyi ildə ruslar Bakıya gəlmişdilər. Musa qoşun çəkərək onların üzərinə hücum etmiş və Bakı yaxınlığında vuruşaraq rusları öz torpaqlarından qovmuşdur (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 17). Musanın hakimiyyəti dövründə Şəddadilər dövlətində baş verən hadisələr haqqında mənbələrdə başqa bir məlumata təsadüf edilmir. Yalnız Münəccimbaşının yazdığına görə Musanın oğlu Əbülhəsən əli Ləşgəri 425 (1033/4)-ci ildə atasının əleyhinə çıxaraq onu hiylə ilə öldürüb hakimiyyətə keçmişdi (Yenə orada, səh. 17-18). Münəcc-

özü və əhali sakit yaşaya bilmədi, oğuzlar və başqa düşmənlər ölkəyə hücum etdilər, qorxu və zəiflikdən Ləşgəri öz iqamətgahını bir qaladan digərinə köçürdü və 441 (1049/50)-ci ildə öldü (Yenə orada). II Ləşgərinin hakimiyyəti dövründə yaşamış böyük Azərbaycan şairi Qətran Təbrizi Gəncəyə gələrək, onun sarayında yaşamış və ona təqribən 15 qəsidə ithaf edərək, bu qəsidələrdə Ləşgərinin

yaradılmışdı (N. H.). Təbriz hakimi Rəvvadi əmir Vəhsudan 1040-cı illərdə Gəncəyə gəlmiş, Ləşgəri ilə saziş və ittifaq yaratmışdı. Qətran Təbrizi özü də bu zaman Gəncədə olmuş, iki hökmdarın Gəncədə olmasını göstərmiş və Gəncəni tərifləyərək "Gəncə indi cənnət bağçasına dönmüşdür"-deyə yazmışdır. Qətran Təbrizi Ləşgərinin Tiflis hakimi əmir Əbülfəzl Cəfər ibn Əli ilə dostluq və

rəvi Təbrizi. Göstərilən əsəri, III cild, səh. 23-24.) Qətranın yazdığı bu mədhnamədə Əbülyüsrün adlısanlı bir şəxs olduğu göstərilir. Qeyd etmək lazımdır ki, "Qabusname"də hacib Əbülyüsr haqqında belə bir məlumat vardır. Bu əsərdə göstərilir ki, əmir II Fəzlun hacib Əbülyüsrü Bərdəyə sipəhdar göndərirdi. Əbülyüsr ona dedi ki, qış fəslı olmayınca gedə bilməyəcəkdir, çünki Bərdənin ab-

olar ki, bu dövlətin yaranmasında birinci təşəbbüs onun tərəfindən irəli sürülmüşdür. Fəzl 375 (985/6)-ci ildən 422 (1030/1)-ci ilə qədər, yeni 47 il hakimiyyətdə olmuş (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 45, 77), Fəzl ibn Məhəmməddən sonra

cimbaş. II Ləşgərinin qatıl, çox xəbis və pis etiqadlı bir adam olduğunu, hətta atasının girovunda olan bir qadınla evləndiyini göstərir (Yenə orada, səh. 18). Müəllif sözüne davam edərək yazır ki, onun 15 illik hakimiyyəti dövründə

mədh etmişdir. Qətran Təbrizi Ləşgəriyə həsr etdiyi qəsidənin birində onu iki sülalənin, yeni Şəddadilərin və Sasanilərin nümayəndəsi kimi Bəhrəmi adlandırır və ona Sasani padşahları kimi olmağı arzu edir. Kəsəviyə görə Qətranın əsil mətnində bu Bəhrəmi deyil Mehrani olmalıdır. Qəsidənin surətini köçürənlər onu səhv olaraq Bəhrəmi yazmışlar. Bəlkə Ləşgərinin anası da arranşahlardan, yeni Mehranilərdən olduğu üçün Qətran onu Mehrani –deyə göstərmişdir. Ləşgərinin anası Şirvanşahların qızı olduğu üçün Qətran onu Bəhrəmi nəslinə mənsub etmişdir (Kəsəvi Təbrizi. Göstərilən əsəri, III cild, səh. 21). (Bizim fikrimizcə əslində Qətran Təbrizi Şəddadilərlə Sasanilərin eyni etnik kökə malik olduğunu göstərmişdir. Son dövrlərdə kürd tarixinin bir çox məsələlərinə dəyərli elmi məqalələr həsr etmiş Lətif Məmməd Mehranilərin kürd mənşəli olduğunu tutarlı elmi faktlarla sübut etmişdir. -N. H.) V. Minorski hesab edir ki, Ləşgərinin anası Şirvanşahların qızı idi (V. Minorski. Şəddadilər. səh. 45). Yuxarıda göstərdiyimiz kimi, Fəzl ilə Şirvanşahlar qohum idi. Güman etmək olar ki, ona görə də Qətran Ləşgəriyə müraciət edərkə deyir ki, "Sənin üçün Syuni nemətli olacaqdır, Şirvan ölkəsi sənin üçün Arran kimi bir ölkə olacaqdır". Başqa sözlə desək Qətran Ləşgəriyə deyir ki, "Arran, Syuni sənidir, Şirvan da sənin olacaqdır". Qətranın qəsidələrindən aydın olur ki, Ləşgəri Təbriz hakimi əmir Vəhsudan və Tiflis hakimi əmir Əbülfəzl Cəfər ibn Əli ilə dostluq və ittifaq yaratmışdı (Bu ittifaq Azərbaycanın qərb torpaqlarına göz dikən erməni-gürcü feodallarına və onları himayə edən Bizans imperiyasına qarşı

ittifaq yaratması haqqında yazdığı qəsidədə göstərir ki, "indi şir ilə pələng yerdə müttəfiq oldu, indi Günəş ilə Ay bir yerdə ittifaq etdi" (Bax: Kəsəvi Təbrizi. Göstərilən əsəri, III cild, səh. 27). Qətran Təbrizinin başqa bir qəsidəsindən məlum olur ki, Əbülfəzl Cəfər öldükdən sonra Ləşgəri onun qızı ilə evlənmişdir. Bu qəsidədən görünür ki, Ləşgəri onu bəyənmişdi. Çünki "onun üzü insan lələsi, əli bahar buludu kimi idi". Bu "mübarək əhd" və "mübarək ittifaqdan" isə "dinin əsası qüvvətli oldu", habelə düşmənlərə zərbə endirildi. Qətran Gəncədən Təbrizə qayıtdıqdan sonra yenə də Ləşgəriyə qəsidə yazıb göndərir. Bu qəsidədə göstərir ki, "əgər hüzurə gəlsəm. ağam məni üzürlü sayar. Mən başqa padşahın divanında və sarayındayam" (Rəvvadilərin Təbrizdəki sarayı nəzərdə tutulur). Bundan sonra şair Ləşgəriyə mənsub olan "Ləşgərabadi" tərifləyir. Qətran Təbrizinin mədh etdiyi şəxslərdən biri də Ləşgəri zamanında Arranın sipəhdarı Əbülyüsrdür. Qətranın nəzm şəklində Təbrizdən Əbülyüsrə göndərdiyi məktubda Ləşgərinin sərkərdəsi, yeni Arran sipəhdarı Əbülyüsrün "düşmənin canını yaxıb yandırdığı və dostun ürəyini işıqlandırdığı" göstərilir. Bu qəsidədən aydın olur ki, Qətran Gəncəyə gəldiyi zaman Əbülyüsr onu əzizləmiş, qayğısına qalmış və Ləşgərinin məclisinə aparmışdır. Gəncədə olduğu zaman Ləşgəri və Əbülyüsr şairə bəxşişlər vermiş və Təbrizə yola düşəndə Əbülyüsr ona yol tedarükü etmiş, onun getməsindən qəmgin olduğunu bildirmişdir. Ona görə də Qətran qəsidələr yazaraq Təbrizdən Əbülyüsrə və Ləşgəriyə göndərmişdir (Qətran Təbrizi, Divan. Təbriz, hicri-şəmsi, 1333, səh. 29-30, 54-56, 101-102; Kəs-

havası çox pisdir, xüsusən yayda çox ağır olur. Söz uzandıqda əmir Fəzlun ona dedi ki, heç kəs əcali çatmadan ölməz, lakin bir şəxsin əcali çatmamışdırsa, həqiqətən o, yay zamanında Bərdəyə getməməlidir ("Qabusname", ikinci nəşri, Moskva 1958, səh. 209). Kəsəvi bu məlumata əsasən belə bir nəticəyə gəlir ki, II Ləşgərinin sipəhdarı olan və Qətran tərəfindən mədh edilən Əbülyüsr II Fəzlin dövrünə qədər yaşamış və 30 ilə qədər sipəhdar olmuşdur (Kəsəvi Təbrizi, Göstərilən əsəri, III cild, səh. 26). Qətranın II Ləşgərinin dövründə Gəncədə olduğu vaxtdan II Fəzlin dövrünə qədər 30 ildən artıq vaxt keçmişdir. Bundan başqa, Qətran Gəncədə olduğu zaman Əbülyüsr II Ləşgərinin sipəhdarı idi. Lakin "Qabusname"də göstərilən Əbülyüsr II Fəzlin hacibi idi. Fəzl onu Bərdəyə sipəhdar, yeni qoşunbaşçısı göndərmək istəyirdi. Göstərilənləri nəzərə alaraq güman etmək olar ki, II Fəzlin dövründə "Qabusname"də adı çəkilən Əbülyüsr, Qətranın mədh etdiyi sipəhdar Əbülyüsr deyil, bəlkə də onun oğludur. Burada tarixi nöqtəyi-nəzərdən maraqlı sayılan məsələ şəxslərin eyniliyi və ya ayrılığı məsələsi deyil, bəlkə də Şəddadilərin dövlət quruluşu, qoşun və onun kimlər tərəfindən necə idarə edilməsi məsələsidir. Qətran Təbrizi və "Qabusname"dən götürülən misallar qeyd etdiyimiz məsələləri tamamilə aydınlaşdırmaq üçün kifayət deyildir, lakin Şəddadilərin dövlətində qoşun başçılarına sipəhdar deyildiyi, dövlətin vilayətlərdə saxladığı qoşunların sipəhdarlar tərəfindən idarə edildiyi, habelə Şəddadilərin Bərdədə qoşun saxladığını aydın olur.

(ardı var)

Səhifəni hazırladı:
Namiq Həsənov

Ji Quştepe heta Enfalê û tevkujiyên bêrawestan!

Pêşkêşî du hevalên min: Kovan û Maaf Barzani Dîmenê Yekemîn

Tîrmeh li Kurdistanê bi piraniya rojên xwe yên germ re dem û saetên reş an jî baştîre bêjim kêr rojên xweş bi bîra me tîne!

Di rûyê wê yê tije êş, di çavên wê yên tirs û di lerzîna destên wê yên mandî de dîsa jî hêzek heye, lê sîr û gotinên hê nebîhîstî jî hene. Ew li min dinêre û bi gotineke watedar sirra mayîna xwe a li ser pêyan aşkera dike: "Hêvî haveynê jiyana min bûye kurê min..."

Navê wê "Xemê. B" ye û naxwaze kes wê binase. Belkî niha nebûye 60 salî lê weke pîrejineke 80 salî dixuyê û ev jî dide diyarkirin ku çî çêz û tam ji salên bihara jiyana xwe nekêşane. Serbihûriya wê romaneke rastîn a nenivîsandî ye.

Xemê gotin û peyvên xwe wisa xweşik beyan dike ku destanbêjên sedsalên berê bi bîra mirov tîne. Carna li kurê xwe dinêre û wiha dibêje: "Dema wê rojê sibê zû êrişî kempa me kirin em hemû razayî bûn. Ji bo peydakirina pariyekî nanê jiyane, malxê min, du tî û xezûrê min yê 75 salî diçûne bajarê Hewlêrê. Karkerî û carna jî di nava erdê gundiyan de dixebitîn. Hemû deh meh bû ku ez hatibûm wê malê û 19 salî bûm. Zikê min sê mehî bû. Kovan 6 mehan piştî wê roja tehil hate dinê..."

Li kurê xwe dinêre û bi qasî ku dikare naxwaze li cem bûk, neví û kurê xwe bigirî, lê dema li wênayê piştî serê xwe yê bi dîwar ve daliqî dinihêre, hêsiyên çavan weke baranê dibarin, nikare xwe bigire. Dema ew bi hesrekeke kûr behsa hevjinê xwe dike, li ser evîneke nivçûmayî jî diaxive: "Niha em li Barzan bûn ku me ji hev hez dikir. Ew 4 salan ji min mezintir bû. Du sala kêşa heya yên me razî bûn ku min bidenê, lê piştî zewacê jî em tenê deh mehan bi hev re man. Gelek xweziyên me hebûn û roja ku zanî ez pêgirar(hemle) me wiha got: "Binihêre Xemê eger kur bû navê wî Dilşad e, bes eger keç bû navê wê Gulhat e..."

Dîsa li kurê xwe dinihêre û bi van gotinên tije axîn re em jî hemû li wan dinihêrin û veciniqîneke tije hestên dilsojiyê riha me dadigire. Min jê pirsî lê navê kurê te Kovan e..."

Belê êdî ew nema ku bi navekî wiha re dilxweş bibe. Min ji ber êş û elemên ku me bi çavê xwe dîtî, navê Kovan danî ser kurê xwe yê pašbab. Ez ji bo xeman hatibûn dinê û navê min jî ji xwe Xemê ye..."

Wê rojê çî qewimî?

Bila kes nebîne, xwedê bi nisîbê kesî neke, ya me dît îşlah kes nebîne. Weke wehşan hatin ser serê me. Ber deriyên hemû malan girtin, hinek li derve û du-sê kes jî bi postalên xwe yên pîs ve diketin hûndir. Wê rojê yek kes jî ji

kempê derneketibû. Hemû zilamên nav malan bi zorê ji nav cihan derxistin. Li kêleka jin, zar û dayikan derxistin. Tu

dem û wext nedan ku heta kincên xwe jî bikine ber xwe. Li cem Refîq Hizbî(1) û Beesîyan çî merhemet û mirovahî nebû. Weke goran pirdidane ciwan û zilaman. Tîyê min ê biçûk hê 15 salî bû. Xwe li bersingê diya xwe da û bi dengekî bilind qîriya, lê piştî stûyê wî girtin û bi dûv xwe re kişandin. Tevî hemû qîrîn, hawar û daxwazên ku me ji wan dikirin, çar kesên malê bixwe re birin, wê rojê qîrînên jin û zarikan esman jî tije kiribû..."

We texmîn dikir ku êdî ew venagerin?

Na! Ez heya sala 2003'an jî bi hêviya vegera malxê xwe bûm, lê xwesûya min heya roja mirina xwe wiha digot: "Keça min ew birin û êdî venegeriyar..." Ew bi wê êş û xemê çû, gotin jî rast derketin, ne yên me û ne jî hezaran kesên din..., kes venegerî nav me. Hemû winda kirin. Bûne qurbana şerê Îran û Îraqê, qurbana wan Kurdên ku li aliyê din ê sinor bûn û em jî li vira hêsiyên destê Sedam bûn..."

Debara jiyana we li pey wê rojê bi çî awayî derbas bû?

Min û xwesûya xwe di nav malên Hewlêriya de weke xûdam kar dikir. Carna roj hebû me sê-çar mal diguherandin. Wan salan xelkê Hewlêrê gelek qenci li me kirin. Me karê paqijiya malan dikir û êvarê jî vedigerîn mala xwe a kampê ku tim ji aliyê îstixbaratê ve dihate kontrolkirin. Jiyana wan salên nexweş qet û qet ji bîra min naçe, lê dawî bi jiyana wan kesan jî hat yên ku hê di bihara jiyana me de ew qedera kirin para me..."

Xemê hê jî bi wênayê hevalê xwe re dijî û carna jî pêre xeber dide.

"Hinek caran çend saetan li hemberî wênayê wî disekinim. Pêre diaxivim. Li ser hêvî û xweziyên ku tev bi avê de çûn. Li ser delalî û salên xweş-nexweş yên jiyane pêre diaxivim, lê ew bersiva daxwaz û pirsyarên min nade! Bêdeng e û tenê li min dinêre!. Qet bawer nakim ku ew bejna bilind, çavên zer û kena wî ya xweş careke din nebînim..."

31'ê Tîrmehê bû!
Sibeha roja 31. 07. 1983'an bû.
Cih: Qempa Quştepe li nêzî

bikin, li ser şerê kafir û mislmanan nazil bûye.

Bihara sala 2005'an min çîroka Enfalê ji zimanê çend dayikên kurd(wek şahidên zindî) li gundê Barzan bihîst ku niha jî dengê wan ê melûl di guhê min de ye. Ew xemgînî û hesretên bêderman, hezaran xewnên ku dikarî bibîne rastî, xwezî û daxwazên ku bêbersiv mane, tev bûne qurbana xeyalên pûç yên mirovekî dîn û har yê otorîter. Desthilata otorîter a ku êdî ne navek jê maye û ne malek ji xwediyên wê re! Beesiyên cînyetkar çûn û winda bûn, lê şûnewarên kiryarên wan yên tije hovîtî dê zû bi zû ji hişê civakê winda nebin.

Piştî tevkujiyê û wendakirina heşt hezar Barzaniyên qampa Quştepe û deverên din ên başûrê Kurdistanê, bi nêzîkbûna dawîhatina şerê du welatên Îran û Îraqê re li sala 1988'an sed rojên herî reş xwedî nas-navekî bûn ku weke Enfalê dî qet ji bîra mirovahiyê neçin.

Tevkujiya 182.000 kesên bêsuc!

Ew sal salên qedere bûn, lê roj ji roja berê zêdetir siyaseta dewletê a qirêj û tunekirina kurdan ber bi pêşve diçû. Hêzên kurdan yên siyasî jî zêde xwedî îradeyeke ser-

piraniya herêm û gundên Germiyanê

Qunaxa çaremîn : Ji 3'ê heta 8'ê gulana sala 1988'an li herêma Qelay Sîyoke û Şêx Berzînî

Qunaxa pênc, şeş û heftemîn: Ji 9'ê gulanê heya 25'ê tebaxa sala 1988'an li herêmên Dukan heya sinorê Rewandiz berdewam bû ku têda çekên kîmyayî gelek caran hatin bikar anîn.

Qunaxa heştamîn û dawiyê jî: Ji 26'ê Tebaxê heya 6'ê îlona sala 1988'an li herêmên Behdînan û çendî gundên din ku têda çekên kîmyayî jî bi giranî hatin bikar anîn.

100 rojên Enfalê reştirîn rojên jiyana kurdan tîn hesibandin ku niha jî ne ji aliyê pisporên kurdan û ne jî ji aliyê rêxistinên mafên mirovan ên navneteweyî ve lêkolîneke berfireh li ser nehatiye çêkirin.

Di wan rojên reş de berê cih, gund an jî herêm ji hêla Beesîyan ve dihatin dest-nîşankirin, piştî gel li cihekî kom dikirin û di dawiyê da jî ew tev bi hev re diçûn û gelek caran jî ew zindî bi gor dikirin . Bi taybetî jî li dijî gundî û cotyarên kurd ku ji şoreşgeran re weke gola avê û jiyane bûn, bi dijwarî ketibûn liv û lebateke

bixwe nebûn û mixabin weke "amrazêke rojê" di destê Êraniyan de dihatin bikaranîn. Hinekan jî xwe avêtibûn pašila Beesîyan û wê çaxê jî li benda otonomiya Sedam bûn!. Bi giştî wan salan hêzên siyasî li Kurdistanê derfetên mezin ji dest dan. Hingî "stratejiyeke hevgerî" dikarî gelek destkeftên mezin ji kurdan re bike mal. Di rewşeke wiha de kurd ketin ber bayê reş ê Enfalê. Bêguman ger Sedam kesekî şerxwaz û ehmeq nebûya an jî baştîre bêjim tenê êrişî ser welatê Kuvêyt nekira, belkî îro li başûrê Kurdistanê rewşeke din hebûya. Di wan salên dijwar de heşt qonaxên ku operasyonên nifşkujiyê tê de derbas bûn, wiha bûn:

Qonaxa yekemîn: Ji 23'ê sibatê heya destpêka Adara sala 1988an li herêmên di bin desthilatdariya hêzên YNKê da.

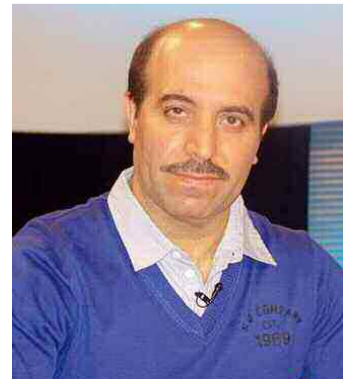
Qunaxa duyemîn: 22'ê Adarê heya yekê îlona sala 1988an li herêma Qeredaxê

Qunaxa sêyemîn: Ji 7 heta 29'ê nîsana sala 1988'an li

hemû alî. Wan dixwestin ava gola ku masî ji bo jiyane hewcedarî wê bûn, heya dilopa dawiyê biçikînin. Beesiyên cînyetkar piştî zêdetir ji 1400 salan cewherê wê sûreya Quranê li Kurdistanê ku zêdetir ji sedî 95'ê a nifûsa wê mislman in, careke din di piratîkê de dan xuyakirin!

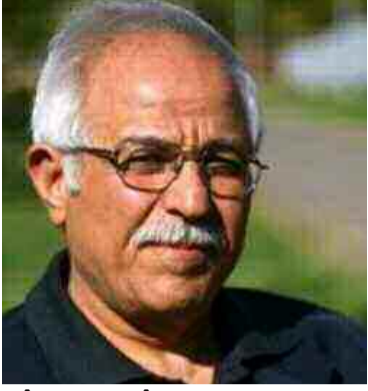
Dîmenên duyemîn, sêyemîn û çaremîn jî bila bimîne bo heftiyên din.

(1). Ereben neteweperest, Beesiyên perwerdekirî û dewredîtî ku di parastina dewletê de kar dikirin û sîxûr bûn. Di nav wan gelek kurdên xwefiros jî hebûn.

Kakşar Oremar

Împaratoriya Osmanî û netewetiyaya kurd...

İbrahim Guçlu

Ji bona ku sedemên belavbûna Împaratoriya Osmanî bê diyar kirin, divê ku mirov li ser avabûna Împaratoriya Osmanî raweste.

Împaratoriya Osmanî jî, di destpêkê de encama desthilatdarî û şerê bandorî ya mal-beta Osmanî dest avabûna xwe kir.

Piştî ku di nav eşîr û cemaatên cihê û cihê de yekîtiyek pêk anî, Împaratoriya Osmanî, ji bona ku desthilatdariya xwe fireh bike, ji bona xwe siyaseta û mejiyekî emperyal û kolonî çêkir; firehkirina sînorê Osmaniyan ji bona xwe kir armanc.

Ev siyaseta Osmaniya, bi awayekî siyaseta avabûyîna Împaratoriya errebî, wek Împaratoriya eyyûbî, emewî û Edulusî bû.

Osmaniyan jî ceribandina desthilatdariya îslamê, eyyûbîyan, emewîyan, endulusiyê ji bona xwe wek wîzyon û stratejiyekê tespît kirin. Osmanî û di ev stratêjiya xwe de jî bi ser ketin.

Osmaniyan, bi şer û êrişkeriya emperyal heta ber deriyê Wîyanayê çûn û li wir şikest xwarin, veşeriyar.

Lê encama vê êrişê Balkan ket bin bandora Osmaniyan. Li Balkanan jî Yunanî û Bulgarî û gelek gelên din dijiyan; ev gelan, herêm û welatê wan gelan ketin bin bandora Osmaniyan. Cezîra û welatên Ereban jî ket bin bandora Osmaniyan. Kurdistan û Ermenîstan jî ket bin desthilatdariya Osmaniyan.

Osmaniyan Împaratoriya ava kirin. Di Osmaniyan de gelên bindest desthilatdariya merkezî bi Osmaniyan re parve nedikir û gelê bindest jî desthilatdariyê dûr dihatin sekinandin.

Bes gelên bindest li herêmên xwe nîv-azad û nîv-otonom bûn. Ev yeka di Împaratoriya Osmanî de her dem dibû pirsgerêkeke mezin û şerhildanan. Lewra qanûneke xwezayî heye, ku her kesek û her gelek û her netewek dixwaze ku qasî kesê din, gel û neteyên din xwediyê maf be.

Împaratoriya Osmanî, dewleteke nîv-merkezî û feodal û kolonyalist bû. Di Împaratoriya Osmanî de her gel, weletek, herêmek nîv-azad û nîv-otonom bû. Lê ev sîstema ji bona gelan zîndenek bû. Ji bona vê yekê dema ku Împaratoriya Osmanî tê bi nav kirin, wek zîndana gelan dihat bi nav kirin. Rastî jî, "Împaratoriya Osmanî zîndana ku gel tê de dijî bû." Di Împaratoriya Osmanî de desthilatdariya merkezî di destê Osmaniyan de bû.

Osmaniyan desthilatdariya xwe bi ew kesên ji gelên bindest hatibûn dida meşandin.

Leşkerê Osmaniyan jî, leşkerekî taybetî bû jê re digotin ku "Yeniçeri". Yeniçeri, ji zarokên gelên bindest yê dihatin ava dibû. Piştî ku zarok mezin dibûn û dibûn leşker, wan dê û bavên xwe; ê girîngtir jî gel û netewa xwe nas nedikirin. Leşker ji kesên bê kok û bê esil ava dibû. Ev leşkeriya bê kok û bê esil û bi wateyeke din bê netewe, wê demê gelek bi hêsanî û bê tirs û bê wîjdanî dikarî êriş bibe ser gel û herêmên din. Li ser gelan û herêmên gelên ji Osmaniyan cuda bandoreke xurt ava dikirin û tadeyeke mezin li ser wan dimeşandin.

Gelên di bin bandora Osmaniyan de jî, ji bona, ku ji bin bandora wan derkevin, azad û serbixwe bin jî, Kurd di serî de, li herêmên xwe li hemberî desthilatdarî û karbidestiya Osmaniyan serhildidan. Lê hezar mixabin ev gelên bidest heta beriya salên navîna 1800-î nikarî ji bin bandora Împaratoriya Osmaniyan derkevin.

Piştî Şoreşa Fransayê (1789), li dinyayê û bi aybetî jî li Ewropayê nasyonalîzm pêş ket û pêvajoya dewletên milî dest pê kir. Encama Şoreşa Fransayê derket holê ku bi sîstemeke otorîter û hişk ya kolonyalist, li herêmên din desthilatdarî û bandor meşandin gelek zehmet e. Lewra di nav gelên balkanî û ne balkanî de şûreke nû ya milî çê bû; ji bona azadî û serxwebûna xwe tevdi-geriyar.

Di vê qonaxê de di nav rewşenbîr û desthilatdarên Osmanî de jî minaqeşeyan dest pê kir. Beşek desthilatdar û rewşenbîrên Osmanî, gelek aşkere diyar kirin, ku bi sîstemeke otorîter û hişk ya kolonyalist, yekîtiya Împaratoriya Osmanî parastin ne mimkûn e û divê ku sîstem gorî rastiyên plûral ya olî û neteweyî û gelî jinûve realîze bibe. Sîstemeke ne merkezî/ademî merkezî ava bibe. Prens Sebahaddîn yek ji wan kesan bû ku Osmanîciyî jinûve şirova dikir û osmaniya nû wek fikrekî û senaryoyeke nû pêşniyar dikir. Lewra

Presns Sebahaddîn dinya û Ewropa nas dikir; sîstemên siyasî nas dikir. Jiyana neteweyan ya hevmiştêrek dikare çawa û di çarçewa kîjan sîstemê de bimeşe dizanî. Lê desthilatdarên Osmaniyan dixwestin ku sîstema kevn ya otorîter û hişk ya kolonyalist bimeşin.

Împaratoriya Osmanî, her çiqas hat xwestin jî sîstema ya hişk û nedemokrat neguhart û xwest ku sîstema xwe bi awayekî hişktir bidomîne û lê biserkeneket. Gel û neteweyên balkanî di sedasala 19-an de ji Împaratoriya Osmaniyan veqetiyar û bûn neteweyên azad û welatên serbixwe.

Li Împaratoriya Osmanî encama nasyonalîzm û pêvajoya dewletên milî parçebûnê dest pê kir û di destpêkê de jî gelên balkanî, di vê pêvajoyê de biserketin. Azadbûna gelên balkanî û serxwebûna welatên balkanî, di nav Împaratoriya Osmanî de tirseke mezin dest pê kir, ku neteweyên erreb, kurd, ermen jî dê ji Împaratoriya Osmanî veqetin û bibin dewletên serbixwe. Di wê qonaxê de di dawiya sedasala 19-an û destpêka sedasala 20-an de li Împaratoriya Osmaniyan pêvajoyeke nîjadperesyî ya tirk û îttîhat terakkîciyî dest pê kir. Îttîhat Terakkîciyan ji bona, ku yekîtiya Împaratoriya Osmanîyan biparêze û gelên bindest azad û serbixwe nebin, dest bi zulmeke mezin kirin û li hemberî neteweyên bindest, bi taybetî jî li hemberî kurdan û ermeniyan siyaseteke gelek dijwar ya nîjadperestî meşandin.

Ermenî ji bona ku gelekî ne îslam û xirîstîyan bû, îttîhat terakkîciyî ditirsîyan ku welatên ewropayê dê ji wan re xwedî derkevin û emenîsteneke serbixwe ava bikin, di destpêka sedasala 20-an de di sala 1915-an de li hemberî gelê ermenî jenosîdek meşandin û di ev jenosîda xwe de jî bi serketin.

Lê ev tirsê wan piştî Şerê Cîhanê yê 1-emîn bû rastiyeke. Piştî ku Împaratoriya Osmanî şer wenda kir di sala 1920-an de girêdayî Peymana Sewrê Împaratoriya Osmaniyan mecbûr ku avabûna Ermenîstanê û Kurdistanê re, bibêje erê. Ev peyman encama daxwaza Rojavayê û Ewropayê pêk hat, Hezar mixabin dîsa bi îradeya Ewropayê jî ev peyman ji holê rabû. Lê di despêka sedasala 20-an de jî gelên erreb ji Împaratoriya Osmaniyan veqetiyar û bûn xweser û ketin bin mandeya Îngilîz û Fransîziyan.

Di encamê de ez dikarim bibêjim, ku sedema parçebûna Împaratoriya Osmanî, netewe û gelên bindest. Azadbûn û xweserbûna van gelan bû. Dema ku gel û neteweyên bindest azad û serbixwe bûn, welatên wan ji Împaratoriya Osmanî veqetiyar, erdê Împaratoriya biçûk bû. Rejîma Kemalîst jî, piştî salên 1919-yê û bi taybetî jî piştî sala 1923-an Împaratoriya Osmanî ji holê rakirin û rejîma sultanî/qraliyetê û xelîfetiye dawî anîn û Komara Tirkîyeyê wek dewleteke nû ya unîter û neteweya tirk ava bû. Kurdistan bes wek kolonî ji Komara Tirkîyeyê re ma. Îro jî, desthilatdarî û kolonyalîzma Komara Tirkîyeyê li Bakurê Kurdistanê dom dike.

***

Pirsa netewetî ya kurd, pirsê de sergejiyek heye. Her dîrokzanek, sosyologek, siyasetaş û rewşenbîrek di vê pirsê xwediyê nerîneke cihê ye. Min jî ev mijara, di gelek nivîsarên xwe de aniye ser zimên û bi taybetî jî di televîzyonan de jî ez li ser vê pirsê rawestiyam. Wusa diyar e, ku careke din divê ku li ser vê pirsê bê rawestandin.

Ji bona vê du, an jî sê pirs hene ku bîn zelal kirin.

Pirsa yekem ev e: Civata Kurd, gel û neteweya kurd jî, beşek ji mirovatîyê ye. Qanûn û pîvanên giştî û objektîf ji bona hemû civatan, gelen, neteweyan derbas dibe, ji bona civata kurd, gel û neteweya kurd jî derbas dibe. Ji bona vê, di merheleya nekapîtalîst de ji bona kurdan jî, ji nasyonalîzmê behs kirin, ne ilmî ye. Ji bona kurdan, gel û neteweya kurd jî, nasyonalîzm, fikrên neteweyîbûnê, netewetî, neteweparêzî di merheleyekê de derketiye holê, mîsyon û rola xwe lêhistiye.

Pirsa duyem: Pêvajoya fikrê azadîbûnê, netewetî û nasyonalîzmê, wek dem û wek naverok divê ji hevûdu bê veqetandin. Fikrê azadîyê di avabûna civatan de dest kiriye û heta îro domandîye. Fikrê netewetî û nasyonalîzmê, di merheleyeke taybetî û bi taybetî jî beriya Şoreşa Fransayê demekê dest pê kiriye û piştî şoreşê pêşketiyê û wek kategoriyeke fikrî derketiye holê.

Dema ku em bi van qanûn û pîvanan li civata kurd, li pêşketin û guhertina kurd mêze bikin, di fikrê azadîbûnê, nasyonalîzm û netewetîbûnê de, du pêvajoyên cihê derdikevin pêşîya me.

Çanda kevnepêşî ya Kawayî û Newrozê xwediyê dîrkokeye gelek kevn e. Di

kurdan de fikrê azadîbûnê bi çanda Kawayî derketiyê holê, pêşketiye û heta îro jî dom dike. Kurdan wek civat di her merheleyekê de ji bona azadî xebat û têkoşîn daye. Çanda Kawayî û Newrozê jî, di ev xebat û têkoşîna azadîyê de ji kurdan re rêberî kiriye û moral û zindîbûn daye kurdan. Ji bona vê Newroz, sembola azadîyê û têkoşînê û serxwebûn û rizgariya civata kurd û neteweya kurd e.

Fikrê netewetî û nasyonalîzm, di merheleyekê derengtir de derdikeve holê û di merheleke pêştir de jî wek kategoriyeke fikrî pêk tê. Fikrên netewetî û nasyonalîzmî di dema Ehmedê Xanî de dest pê dike. Lê di destpêka sedasala 19-an de reng û ketgoriyeke tevgerê qezenç dike.

Lewra tê zanîn û peji-randin, ku Kurd civateke û gelekî hindî-ewropayî ye. Gorî baweriya min, di pêşketi-na civata Ewropayê û neteweyên ewropayê û civat-netewe kurd de paraleliyek, li hevguncenbûnek heye. Li Ewropayê di nav neteweyên ewropayî de nasyonalîzmê, beriya Şoreşa Fransayê pîr zû dest pê kir û piştî Şoreşa Fransayê kategoriyeke bû û ji bona dewletên milî û unîter bû bingeh û bû paradig-meyekê.

Di kurdan de jî fikrê neteweyî di dema Ehmedê Xanî de heta vê rojê, di nav pêvajoyê de pêş ket û di destpêka sedasala 19-an de bi tevgera Şêx Ubeydullahê Nehrî û Tevergera Mîr Bedîrx-anî bû destpêka dewleta netewetî ya kurd.

Pirsa seyemîn: Netewetiyaya kurd jî gelek kevn e. Netewetiyaya kurd di sala 1840 de bi serhildana Ubeydullah Nehrî digihîje qonaxa dewlet avakirina milî ya Kurdistanê.131. Hezar mixabin ev serhildana serkeftî nabe.

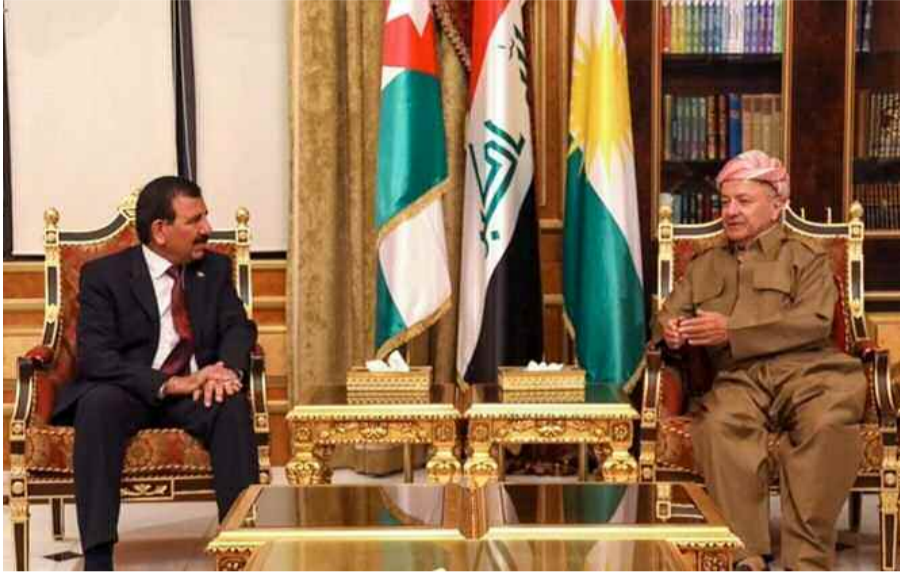
Di destpêka sedasala 20-an de bi taybetî jî piştî ku encama Peymana Lozanê Kurdistana dibe çar parçe û kolonîyeke navneteweyî, serhildanên li çar parçeyên Kurdistanê rûdan jî, encama ev netewetiyaya xurt û dîrokî ye. Armanca van serhildanan jî dewleta neteweyî ya Kurdistanê bû.

Hezar mixabin ew serhildanan jî serkeftî nebûn. Encama serhildanê ji bona neteweya kurd gelek trajedîk bû. Serok û bi hezaran têkoşerê tevgera milî hatin kûştin. Li Kurdistanê qetlîmeke xerab domand.

Ew pêvajoya netewetî li Kurdistanê hîn jî dom dike. Li her parçayê Kurdistanê jî li qonaxêke cûda ye.

Başkan Mesud Barzani, Ürdün heyetini kabul etti

Başkan Mesud Barzani, Ürdün Parlamento Başkanı Yardımcısı Ahmed Glayla ve beraberindeki heyeti kabul etti.

Ahmed Glayla ve beraberindeki heyeti kabul etti. Başkan Barzani'nin ofisinden yapılan açıklamaya göre Başkan Mesud Barzani, Ürdün Parlamento

Ürdün'ün Bağdat Büyükelçisi ve Erbil Konsolosunun katıldığı görüşmede iki taraf arasındaki ilişkilerin öneminden söz edildi.

Heyet, Ürdün Kralı Abdullah'ın

özel selamlarını Başkan Barzani'ye ilettiler.

Kürdistan Bölgesi'nin birçok alanda gelişmesinden ve büyümesinden duydukları memnuniyeti ifade eden Ürdün heyeti, Kürdistan Bölgesi'nin bölgedeki istikrarındaki rolünü takdir ettiklerini belirtti.

Heyet ayrıca Kürdistan Bölgesi'nin göçmen politikası ve IŞİD'in yenilgiye uğratılmasındaki rolünden de övgüyle bahsetti.

Başkan Barzani ise, Kürdistan halkı ile Ürdün halkı arasındaki tarihi ilişkilere işaret ederek, ölümsüz lider Mele Mustafa Barzani ve Kral Hüseyin arasındaki dostlukları söz etti.

Terörle mücadele konusunda Kürdistan Bölgesi'ne destek veren Ürdün'e teşekkür eden Başkan Barzani, Ürdün Kralı Abdullah'a selamlarını ilettiler. **Nerina Azad**

Başbakan Barzani: Kürdistan Bölgesi her zaman tüm inançların korunduğu bir merkez olacak

Başbakan Mesud Barzani, başkent Erbil'de Keldani Kilisesi Patriği Kardinal Louis Raphael Sako ve beraberindeki heyet ile bir araya geldi.

Başbakanlıktan yapılan açıklamaya göre, Kardinal Sako, Kürdistan Bölgesi'nden gördüğü destekten dolayı hükümete şükranlarını sundu.

Kardinal Sako, Kürdistan Bölgesi'ndeki farklı oluşumların barış içinde bir arada yaşadığından övgü ile söz etti.

Başbakan Barzani ise Patrik Kardinal Louis Sako ve Keldani Kilisesi ile ilgili Irak Cumhurbaşkanlığı kararnameşinin geri çekilmesinden duyduğu endişeyi dile getirerek, bu yanlışlığın düzeltilmesi temennisinde bulundu.

Kürdistan Bölgesi'nin her zaman olduğu gibi tüm bileşenlerin haklarının ve inanç özgürlüğünün korunduğu bir merkez olacağını vurgulayan Barzani, "Bazı sorumsuz taraflarca haksız

yere katliamlara maruz bırakılan Hristiyan cemaatini destekliyoruz, tüm milliyet ve dinlerin haklarını savunuyor ve zorunlu demografik değişime karşı çıkıyoruz" dedi. **Nerina Azad**

Erbil ve Bağdat'tan ortak açıklama

Kürdistan Bölgesi Hükümeti ile Irak hükümeti heyetlerinin yaptığı görüşmenin detayları açıklandı.

Kürdistan Bölgesi Bakanlar Kurulu Divanı Başkanı Umed Sabah yaptığı açıklamada, dün petrol ve gaz yasa tasarısı için Bağdat'a yaptıkları ziyarette Irak

hükümeti yetkilileriyle yaptığı görüşme sonrası bir ortak açıklamanın yapıldığını söyledi.

Açıklamada, hükümet programında önerilen yasal reformlar paketi doğrultusunda Başbakan Muhammed Şiya Sudani'nin talimatıyla petrol ve gaz yasa

tasarısının hazırlanması ve tüm tarafların bu ulusal stratejide yer alması gerektiği vurgulandı.

Söz konusu yasa tasarısının Kürdistan Bölgesi ve tüm vilayetlerdeki petrol üreticilerinin katılımıyla en kısa zamanda hazırlanmasının önemine dikkat çekilen açıklamada, toplantının olumlu bir havada geçtiği ve tüm tarafların çıkarları doğrultusunda olduğu belirtildi.

Toplantıda şu öneriler üzerinde durulduğu kaydedildi:

1-Konuyla ilgili araştırma yapacak komisyonların kurulması ve daha geniş çaplı toplantıların hazırlanması

2-Kürdistan Bölgesi Hükümeti ve vilayetlerdeki üreticilerin görüşü doğrultusunda komisyonlarca sunulacak çalışma yazısı temelinde, toplantılarda konuşulan konular ışığında petrol ve gaz yasa tasarısının son halinin hazırlanması **Nerina Azad**

Neçirvan Barzani: 'Kürdistan farklı etnik, dini ve bileşenleriyle güzeldir'

Başkent Erbil'de yeni Doğu Süryanilerin Patrikhanesi, Kürdistan Bölgesi Başkanı Neçirvan Barzani'nin katıldığı bir törenle açıldı.

Başkan Neçirvan Barzani, Kürdistan Bölgesi'nde sağlanan özgürlüğün tüm millet, din ve

toplulukların yeniden dirilişini beraberinde getirdiğini belirterek, "Bu birliktelik Kürdistan'ı bizim için ve dünya için güzelleştirdi. Birlikte yaşamı güçlendirmeyi bırakmayacağız ve daha da geliştireceğiz" dedi.

Erbil'de yeni Doğu Süryanilerin Patrikhanesi, Kürdistan Bölgesi Başkanı Neçirvan Barzani'nin katıldığı bir törenle açıldı. Törene Kürdistan Bölgesi İçişleri Bakanı Reber Ahmed, Vakıflar ve Diyanet İşleri Bakanı Piştivan Sadık, Etnik ve Dini Oluşumlardan Sorumlu Bakan Aydın Maruf, Irak ve Dünyada Doğu Süryani Kilisesi Patriği III. Mar Awa Royel ve Süryani din adamları katıldı.

Burada bir konuşma yapan Neçirvan Barzani, Hristiyanların varlığının Kürdistan Bölgesi'ndeki din çeşitliliğe güzellik kattığını ifade ederek, "Bu kültür Kürdistan Bölgesi'nde bir asrı aşkın bir geçmişe sahip ve bu dinsel çeşitlilik her geçen gün güçlenerek devam edecektir" dedi.

Neçirvan Barzani konuşmasına şöyle devam etti: "2014'te IŞİD Kürdistan'ın bir bölümünü, Irak'ı ve Suriye'yi işgal edince çok sayıda Hristiyan Kürdistan Bölgesi'ne sığındı. Bu nedenle bugün Erbil ve Kürdistan halkı, saygıdeğer Patrik III. Mar Awa Royal ile birlikte bu kilisenin Kürdistan Bölgesi'nde açılmasından büyük mutluluk duymaktadır. Bu kilisenin Kürdistan Bölgesi'nde ve Irak'ta güven ve birlik duygusunu pekiştirecek bir başka merkez olacağından eminim."

"Tarihte adı 'Mezopotamya' olarak adlandırılan bölgemiz, uygarlığın ve insanlığın gelişmesi için büyük bir merkez ve çeşitli halkların bulunduğu bir bölgeydi" Neçirvan Barzani, "Aslında Mezopotamya çok güzel bir halklar bahçesiydi ama ne yazık ki dış saldırılar sonucunda bölgede büyük bir soykırım meydana geldi ama çok etnisiteli kültür Kürdistan'da kaldı" dedi.

Kürdistan Bölgesi Başkanı, Kürdistan Bölgesi'ndeki birlikte yaşam kültürünün çok eski tarihlerle dayandığını kaydederek, "Bazı tarihsel liderler tarafından birçok aşamada yenilenmiş ve güçlendirilmiştir" ifadelerini kullandı.

Neçirvan Barzani, şunları söyledi: "Kürdistan Bölgesi'nin güvenliği, istikrarı ve Kürdistan Bölgesi Hükümetinin çabaları sayesinde hiçbir kilise veya Hristiyan zarar görmedi. Ninova Ovası'ndaki Hristiyan köy ve kasabalarını korumak ve özgürleştirmek için onlarca Peşmerge hayatını feda etti. Terör örgütü El Kaide'nin saldırıları sonucunda onbinlerce Hristiyan Kürdistan Bölgesi'ne göç etti. Haziran 2014'te IŞİD'in Ninova vilayetine düzenlediği saldırının ardından 150 bin Hristiyan Kürdistan Bölgesi'ne sığındı. Mültecilerin yüzde 40'ı evlerine dönmedi ve Kürdistan Bölgesi'nde yaşıyor."

Kürdistan Bölgesi Başkanı, "Ankawa şu anda 86 bin Hristiyan'ın yaşadığı Ortadoğu'nun en büyük Hristiyan şehirlerinden biri. Ankawa, özellikle Kürdistan Bölgesi Hükümeti ve Kürdistan Bölgesi halkı tarafından saygı görüyor" şeklinde konuştu. **Nerina Azad**

Solmaz Ana

Azərbaycanımın xalq qəhrəmanı, rus-erməni işğalçılarına qarşı öz qaçaq dəstəsilə 1917-ci ildən qətlə yetirildiyi 1924-cü ilədək vuruşan , siyasi və hərbi mübarizə aparən Qaçaq Mayılın son yadigarı 103 yaşlı , qardaşları və atası xalq düşməni elan edilən və qətlə yetirilən Zahirova Seyrə-Rəhimova Seyrə Mayıl qızı dünən atasına qovuşdu.

Həyatını atası və qardaşlarının qəhrəmanlıq və mübarizə tarixinin üzə çıxarılmasına həsr edən Seyrə xanımın bu barədə düşüncə və xatirələrini Yusif Günaydının Az.Tv proqramında lentə aldığı Qaçaq Mayıl kimdir" layihəsindən oxucu və tarixçilərə məlumdur. Yusif bəydən sonra yazıçı Nürəli Tofiq, şair Ramiz Qusarçaylı, müəllim-yazıçı Tofiq Həsənli əsərlərilə bu xalq igidini tanımaqla müqəddəs addımlar atmışlar.

Dünən anamı çox sevdiyi və qürur duyduğu atasına öz vəsiyyətinə əsasən qovuşdurduq. Qaçaq Mayılın qəhrəmanlıq tarixini araşdırmaq və üzə çıxarmaq, gənc nəsle tanıtmaq yolunda cəsarətli, inadlı addımları ilə seçilən və hər zaman fəxr etdiyim övladım-oğlum polkovnik Elmar Hüseynin mübarizəsi ana olaraq mənə inam verir ki, Elmar Hüseyn və alim dostları araşdırmalarının

Soykırım!

Devletsiz ulus Kürtlerin soykırımıdır!

Êzidî Kürtlerin Soykırımı,
Rêya Heqîyê Kürtlerin
Soykırımı,

Müslüman Kürtlerin Soykırımı,
Yaresani Kürtlerin Soykırımı,
Deist, Ateist Kürtlerin
Soykırımı

TAMAMİ;

:DEVLETSİZ ULUS KÜRT-
LERİN SOYKIRIMIDIR!

Bu arada bir yanlışa parmak basmaq gerekir ki, sıkça kullanılıyor. Kullanıldıkça da soykırım kavramının anlamı boşalıyor, kapsadığı alanı daraltıyor.

Mesela;

Dersim Soykırımı,
Zilan Soykırımı,
Maraş Soykırımı,
Halepçe Soykırımı,
Şengal Soykırımı,
Barzan Soykırımı,
Şino Soykırımı,
Amed Zindan Soykırımı,
Amude Sineması soykırımı vs.

Coğrafik isimler ile soykırımı lokal olarak dillendirmek, genel soykırımın anlaşılmasını engellediği gibi, soykırımı etnik, ulus, inanç vs. aidiyet dışına taşıyarak soykırımın anlamını

boşalttığı için de yanlıştır.

Bu arada, HDP ya da herhangi bir siyasi parti, grup ya da sosyal etkinliğe karşı yapılan tutuklama, gözaltı ya da engellemeye de "Siyasi soykırım" kavramının kullanılması da soykırımı basite indirgeme, tanımından saptırma anlamına gelir ki çok yanlıştır.

Bu açıdan kavramları yerinde ve anlamlarına uygun kullanmak önemlidir,

Kürt soykırımı, Ermeni Soykırımı, Laz Soykırımı, Rum Soykırımı, Çerkez Soykırımı, Aborjin Soykırımı, Yahudi Soykırımı vs. şeklinde kullanılması doğrudur. Coğrafya soykırımı uğramıyor, coğrafyanın üzerinde yaşadığı aidiyet(etnik, ulus, dini) halk soykırımı tabii

Solmaz Laçınlı
Cahangirova
(Solmaz Ana)

nəticələrini paylaşmaqla və dərc, nəşr etdirməklə xalqımızın qeyrətli oğullarını nümunə göstərərək, hər zaman ayıq-sayıq olmalarına xidmət edəcəklər.

Ruhun şad olsun, Qaçaq babam, hökmdar Anam Seyrə Mayıl qızı!

Ölümündən bir neçə saat əvvəl Seyrə Mayıl qızına ithaf etdiyim şeirimə təqdim etməklə onun qadın olmasına baxmayaraq hökmlü və iradəli bir şəxsiyyət olmasını nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm.

HÖKMDAR
QADIN

Hökmü rəvan idin qoca dünyada,
Səndən uzaq idi xəstəlik, qada.

Atanı hər anda salardın yada,
Onu sevməyəni atardın oda,
Qəzəbi sərhədsiz hökmdar qadın.

Aclara çörəkdin, lütlərə paltar,
Daş-qaşdan uzaqdın , yaşmağında ar.
Sözünü kəsməzdi hər mərgiməzar,
Soyun Qaçaq Mayıl, quşçar tük salar,
Fərmanı qərəzsiz hökmdar qadın.

İndi uzanmısan üzü qıbləyə,
Hesabat verirsən göydə mələyə.
Əməlin körpüdür Haqqa köçməyə,
Yalan tanımadın andlar içməyə,
Taxtında əvəzsiz hökmdar qadın.

LAÇININ

Bu gecə yuxuda qonağı oldum,
Yanmışdı torpağı, daşı Laçının.
Qaranlıq həsrətin çirağı oldum,
Yaman ağarmışdı başı Laçının.

Namərdlər evləri təmiz talayıb,
Hər nə var sındırıb oda qalayıb.
El Laçinsız, Laçın elsiz ağlayıb,
Qurumuşdu üzde yaşı Laçının.

Zəncirdəki it də hürmədi mənə,
Birinə təpindim, yalmandı yenə.
Ah çəkib oyandım Allah eşqinə,
Yay tək dartılmışdı qaşığı Laçının.

Ədalətəm, Vətən sevilsin gerek,
El - oba eşqiylə döyünsün ürək!
Azad edə bilsək, açar gül-çiçək,
Ayrılmaz bahardan qışı Laçının.

Ədalət Bədixanlı

Yenidən
doğulan kənd..

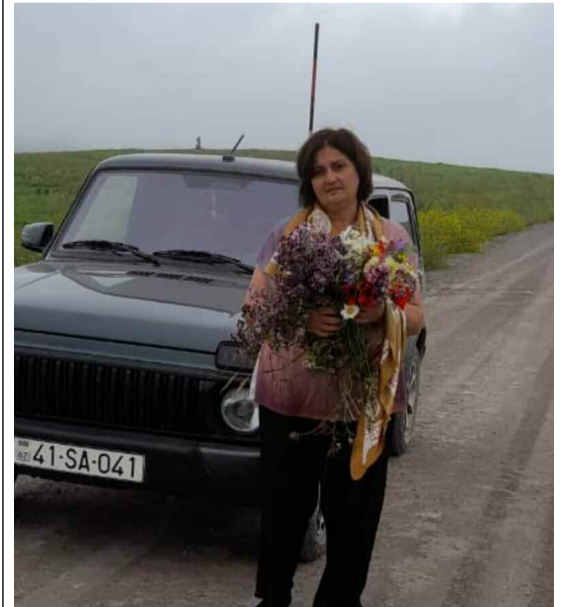
Cığır tutub əlimdən çəkir xatirələrə,
Yaddaşı vərəqləyib , bukür xatirələrə,
Açılar təzələnir, çökür xatirələrə,
Yenidən doğulan kənd, qədəmlərini mübarək..!

Bu yollardan işlərdən keçərək yaşamışıq,
Dağlara, yaylaqlara köçərək yaşamışıq,
Buz bulağın suyundan içərək yaşamışıq,
Yenidən doğulan kənd, qədəmlərini mübarək..!

Gənci, yaşlısı donub, qoynuna , gözün aydın,
Qollarını dolayıb boynuna , gözün aydın,
Hazırlaşaq , çal - çağır toyuna, gözün aydın,
Yenidən doğulan kənd, qədəmlərini mübarək..!

Bünövrəsi yerində , köhnə kişilər köçüb,
Seldən sudan qüdrətli dəhnə kişilər köçüb,
Kəndi qurub yaradan " fəhlə" kişilər köcub,
Yenidən doğulan kənd , qədəmlərini mübarək..!

Qayalar bir abidə , məzarları pir kimi,
Hər kəsin ürəyində kənd sevgisi dürr kimi,
Yeni məhəbbət doğub könüllərdə sirr kimi,
Yenidən doğulan kənd , qədəmlərin mübarək..!

Xuraman Camalqızı
5.8.2023. Alxaslı kəndi.

QUBADLI, 06 AVQUST 1992-Cİ İL ...

Bu tarix Qubadlıların yaddaşında ən faciəvi, qara günlərdən biri hesab olunur. Təkcə bir döyüşdə, 1992-ci il avqust ayının 6-da, Laçın rayonunun "Qızartı" və "Susuzdağ" yüksəklikləri uğrunda gedən

keçib getmişdi. İkincisi də düşmənin mövqeyi dəqiq məlum idi. Kökündən yanlış olan bu qənaət dəstəni düz ölümün üstünə aparırdı. Bulaqdan su içib açıq talaya çıxan döyüşçülər, qəfil

tapşırıq vermişdi. Onda Aqil Gəncədən təzəcə gəlmişdi. Yorğun olmasına baxmayaraq, əməliyyatda iştirak edəcəyini bildirmişdi. Laçın rayonunun "Susuz dağ" yüksəkliyində kəşfiyyat aparmalı, zəif və güclü nöqtələri müəyyən etməli idilər. İki gün əvvəl həmin yərə 24 nəfərlik dəstədən altı nəfər ağır yaralanmış, əməliyyat uğursuzluqla nəticələnmişdi. Bunları da onlara xatırladan Polkovnik Namazov onlara son dərəcə ehtiyatlı olmağı dönə-dönə tapşırırdı. Elə həmin gün Aqilgil Laçın rayonu istiqamətində hərəkətə başladılar. Bu, onların "Susuz dağ" yüksəkliyinə üçüncü səfərləri idi. Səfərlərin birində mühasirəyə düşən dəstə bir neçə saatlıq gərgin mübarizədən sonra çətinliklə olsa da dairədən çıxma bilmişdir. Bu gedişdə yaxşı bir şey vardısı, o da az-çox getdikləri yərə bələd olmaları idi.

6 avqust 1992-ci il tarixdə səhər saat 4-də Laçın rayonunun Yuxarı Fərəcan kəndindən "Susuz dağ" doğru yola düşdülər. Bələdçilər və rabitəçi də hesaba alınsa, cəmi çəkkiz nəfər idilər. İki gün əvvəlki hücumdan sonra ermənilər əlavə ehtiyat tədbirləri görmüş, bütün keçidləri minalamışdılar. Sağdan və soldan yüksəkliyə nəzarət edən düşmən oraya xeyli qüvvə toplamışdı. Mina axtaranın köməyi ilə hərəkət edən dəstə mümkün qədər zirvəyə yaxın yerdə mövqe tutmağa çalışırdı. Axşama yaxın qəfil başlayan atışma onları bir az da ehtiyatlı olmağa vadar elədi. Məcburiyyət qarşısında açıq döyüşə girən kəşfiyyatçılar yenə də çıxılmaz vəziyyətə düşmüşdülər.

Bələdçilərin və rabitəçinin qorxaqlıq eləyib aradan çıxması onları məhv olmaq təhlükəsiylə üz-üzə qoymuşdu. Minaaxtaranın bu arada sıradan çıxması isə artıq taleyin üzünü dönüklüyündən xəbər verirdi. Qaranlığın düşməsi, atışmanın nisbətən səngiməsi yaxşılığa doğru heç nəyi dəyişmədi. Hər an minaya toxunmaq qorxusu vardı. Cəsur kəşfiyyatçılar hər şeyi taleyin öhdəsinə buraxıb aşağı düşməyə başladılar. Qəfil partlayan mina onların bütün ümidlərini alt-üst elədi. Aqil düz minanın üstünə çıxmışdı. Çoxlu qan itirdiyindən onun həyatını xilas etmək mümkün olmamışdır. Xalqımızın daha bir qəhrəman oğlu şəhid olmuşdur. Aqili Qubadlı rayon mərkəzindəki "Şəhidlər Xiyabanı"nda dəfn elədilər.

Rayon mərkəzində oxuduğu məktəbə, geniş bir küçəyə onun adı verilmişdi. Məktəbin heyətində büstü qoyulmuşdu.

Həmin qanlı gündə şəhid olan 4 nəfərə, Aslan Atakişiyevə, Ələkbər Əliyevə, Aqil Məmmədova və Bəylər Ağayeva ölümündən sonra Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adı verilmişdi.

Allahdan bütün şəhidlərimizə rəhmət diləyirik, ruqları şad olsun!

MƏTNİ HAZIRLADI:

Vüqar Həsənov Teymur Müskanlı

Vüqar Həsənov Teymur Müskanlı

QUBADLI RAYONUNUN 6 AVQUST 1992 - Cİ İL TARİXİNDƏ, BİR GÜNDƏ ÖLMƏZLİK ZİRVƏSİNƏ YÜKSƏLMİŞ 12 NƏFƏR ŞƏHİD.

qanlı döyüşdə bir gündə 12 nəfər şəhid oldu. Həmin şəhidlərin 8-i bir kənddən, Qubadlının Qarağacılı kəndindəndir. Bu döyüşlərdə şəhid olanların 4 nəfəri Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adına layiq görülmüşdür. Laçın rayonunun "Qızartı" və "Susuzdağ" yüksəkliklərini əldə etmək, möhkəmlənmiş müdafiə səddi yaratmaq üçün hücum nəzərdə tutulmuşdu. Hücum 06 avqust 1992-ci il tarixə təyin edilmişdi. Gecədən işə başlayan kəşfiyyat dəstəsi lazımı məlumatlar əldə edib, qərargaha göndərirdi. 18 nəfərlik əsgər və zabitlərdən ibarət döyüşçü dəstəsi Laçının Yuxarı Fərəcan kəndindən keçib, meşəylə Su arası kəndinə doğru irəliləyirdi. Dəstəyə batalyon komandiri Dağbəyi Məhyəddinov rəhbərlik edirdi.

Hücumu gedən dəstə üzvlərinin hamısı cəsur döyüşçülər idi.

Aslan Atakişiyev, Ələkbər Əliyev, Bəylər Ağayev kimi cəsur döyüşçü və zabitlər də həmin tərkibdə idi. Sol tərəfdən "Qızartı dağı"na doğru hərəkət edən kəşfiyyat qrupunu izləyən 18 nəfərlik dəstə maneəsiz olaraq irəliləyirdi. "Qızartı dağı"na az qalmış qəfil səs eşidilir. Dərhal döyüş hazırlığı vəziyyəti alan dəstə az sonra arxayınlıqla hərəkətini davam etdirir. Buna əsas da vardı. Əvvəla, bizim kəşfiyyat dəstəsi həmin yerdən

Avtomat və pulemyotlardan güclü atəşə tutulurlar.

Cavab atəşinə macal tapanlar qarşıda heç nəyi görə bilmədikləri üçün hara gəldi, atırdılar. Yaylım atəş ara vermədən davam edirdi. Artıq sıralar seyrəlmişdi. Sağ qalanlar müqavimət göstərir, imkan tapdıqca yaralıları daldaya çəkirdilər. Bir saatdan çox davam edən qeyri-bərabər döyüş on bir nəfərin qəhrəmancasına həlak olmasıyla nəticələndi.

Qanlı döyüş Laçın rayonunun Su arası kəndi yaxınlığında baş vermişdi.

O gün Qubadlının Qarağacılı kəndində səkkiz məzar qazıldı. Bəylər və Şirin Ağayev qardaşları, Qabil Quliyev, Vidadi İsmayılov, Savalan Eminov, İlham Əliyev, Şirin Şirinov, bir də Babək Cəfərov əbədi olaraq torpağa tapşırıldı. Aslan İsmayılovu Qarakişilər kəndində, doğma kəndində dəfn elədilər. Bakıda şəhidlər xiyabanında saysız məzarlara ikisi də əlavə olundu; Aslan Atakişiyev və Ələkbər Əliyevin gül-çiçəyə tutulmuş məzarları...

Həmin gün Qubadlıya daha bir acı xəbər gəlmişdi, həmin qara xəbər Aqil Səməd oğlu Məmmədovun şəhid xəbəri idi.

Belə ki, 1992-ci il avqust ayının 4-də Briqada komandiri Nüsrət Namazov Aqil gili çağırır, xüsusi

Serok Barzanî: Mixabin birînên Şingalê nehatine dermankirin û eş û koçberbûna Êzdiyan her berdewam e

Serok Mesûd Barzanî bi boneya salvegera jenosîda Êzdiyan û komkujiya Şingalê peyamek weşand û tê de ragihand, "Rêkeftina di navbera Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Iraqê de li ser asayîkirina rewşa Şingalê û vegera koçberan, baştirîn çareserî ye ji bo bidawîkirina eş û azarên xelkê Şingalê."

Peyama Serok Mesûd Barzanî:

"Piştî 9 salan ji karesata Şingalê, mixabin birînên Şingalê nehatine dermankirin û eş û azar û koçberbûna xwişk û birayên Êzidî her berdewam e.

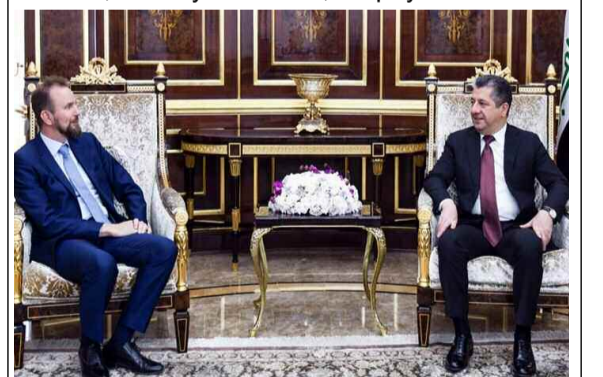
Rêkeftina di navbera Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Iraqê de li ser asayîkirina rewşa Şingalê û vegera koçberan, baştirîn çareserî ye ji bo bidawîkirina eş û azarên xelkê Şingalê. Lê pirsyar ew e ku çima Hikûmeta Iraqê nekariye rêkeftina asayîkirina rewşa Şingalê cîbicî bike û heta kengê dê hikûmeta Iraqê rê bide wan hêz û aliyên ku rê li cîbicîkirina rêkeftina Şingalê bigirin?

Di vê bîranîne de, gelê Kurdistanê li çaverê ye civaka navdewletî û welatên din, wek Almanya û Brîtanya, jenosîda Êzidiyan ji aliyê DAİŞê ve bi fermî nas bikin, her wiha kîmyabaran, Enfal û hemû tawanên din ên li ser gelê Kurd hatine kirin, bi fermî weke jenosîd nas bikin. Di nehemîn salvegera karesata Şingalê de, em silavê li giyanê şehîd û qurbanîyên vê tawanê dikin û rola hêzên Pêşmergeyên Kurdistanê bilind dinirxînin ku dîrok û qehremanî tomar kirine û xwîna xwe ji bo azadkirina Çiyayê Şingalê û Şingalê bexşî û tola wan ji terorîstên DAİŞê hildan.

Mesûd Barzanî, 3ê Tebaxa 2023"

Serokwezîr Barzanî bi balyozê Yekîtiya Ewropayê re civiya

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî, îro 3yê Tebaxê, li paytext Hewlêrê

pêşwazî li Balyozê Yekîtiya Ewropayê yê li Iraqê Ville Varjola kir ku serdana xatirxwestinê kir.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî spaskirina alîkarî û piştevaniya Yekîtiya Ewropayê û Balyoz Varjola kir, bi taybetî ji bo hewl û karên wî yê ji bo pêşvebirina pêwendiyên Herêma Kurdistanê û Yekîtiya Ewropayê di dema karê xwe de û hêviya serkeftinê di erkê wî yê de jê re xwest.

Balyozê Yekîtiya Ewropayê yê li Iraqê jî bal kişand ser alîkarî û hevahengiya berdewam û bihêz a Hikûmeta Herêma Kurdistanê ligel balyozxane û şanderê şewirmendê Yekîtiya Ewropayê yê li Iraqê û Herêma Kurdistanê. **PeyamaKurd**

Nêçîrvan Barzanî: Divê Şingal, radestî Şingaliyan bê kirin

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî, ji bo 9emîn salvegera komkujiyê Kurdên Êzîdî, îro li Hewlêrê bêşdarî merasîmekê bû. Serokê Herêma Kurdistanê, di vê merasîma bibîranîne de li ser parastina Şingalê rawestiya

û got, "Li herêma Şingalê, rewşa Êzîdiyan gelek xirab e. Ji ber vê jî hinek malbatên ku vegeryabûn Şingalê, car din ji Şingalê derketin. Ev jî ji ber kêmbûna xizmetan, nebûna aramî, ewlehî û derfetên kar e."

Nêçîrvan Barzanî, li ser Kurdên Êzîdî yên ku penaber in jî axivî û got ku

"Divê Hikûmeta Federal a Iraqê, bi taybetî li ser rewşa penaberên Şingalî bisekine ku êrîşa IŞÎDê xisara herî zêde gihand wan. Li Şingalê ne tenê rê û xanî hatin xirabkirin, li vê derê enfaleke mezin hat kirin."

"Divê parastina Şingalê, ji Şingaliyan re bimîne"

Nêçîrvan Barzanî bal kişand ser rewşa ewlehiyê ya li herêmê û tengezariyên ku xelkê Şingalê dikişînin û got,

"Divê hemû hêzên ku ne xelkê Şingalê ne, ji herêmê derkevin û rêveberî û parastina Şingalê radestî xelkê Şingalê û desthilata yasayî bikin.

Divê hêzên têkildarî PKKyê û hemû hêzên ku ji derve hatine, ji Şingalê derkevin. Wan hêzan, ji bo Êzîdiyan tenê bêaramî û bêseqamgîrî çêkirine û birînen Şingaliyan kûrtir kirine."

PeyamaKurd

Hikûmeta Herêma pesnê hevkarîyên Amerîkayê bo Herêma Kurdistanê dide

Fermangeha Pêwendiyên Derve yên Hikûmeta Herêma Kurdistanê ragihand, Bêpîrsê Fermangehê Sefîn Dizeyî dawî li ser-

dana xwe ya Amerîkayê anî, di serdana xwe de pesnê hevkarîyên Amerîkayê yên ji bo Herêma Kurdistanê da.

Li gor daxuyaniya Fermangeha Pêwendiyên Derve yên Hikûmeta Herêma Kurdistanê, Bêpîrsê Pêwendiyên Derve Sefîn Dizeyî bi yawerîya Nûnera Hikûmeta Herêma Kurdistanê ya li Amerîkayê Terîfe Ezîz, rêzercivîn ligel rayedarên îdareya Amerîkayê û wezaretên derve û berevaniyê encam dan, her wiha bi hejmareke berçav ji endamên Kongresê yên endamên herdu partiyên Demokrat û Komarî hevdiîtin kirin û serdana saziyên hizrî û ajansan kirin. Di civînan de tevî nasandina Terîfe Ezîz wek Nûnera nû ya Hikûmeta Herêma Kurdistanê ya li Amerîkayê, Bêpîrsê Pêwendiyên Derve tekezî li pêwendiyên dîrokî yên navbera Amerîka û Herêma Kurdistanê û nîrxên hevbeş ên demokrasî û azadiya olî û pêkvejiyana netewî û olên cuda kirin, her wiha tekezî li pêşvebirina pêwendiyên dualî di warên cuda de kirin. Bêpîrsê Pêwendiyên Derve yên Hikûmeta Herêma Kurdistanê Sefîn Dizeyî spasiya Amerîkayê ji bo piştgirî û hevkarîyên wê yên ji bo Herêma Kurdistanê kir, bi taybetî ji bo hêzên Pêşmergeyê Kurdistanê di rûbirûbûna wan a hember grûpên terorê û rêxistina DAIŞê de.

Nerina Azad

Serok Mesûd Barzanî: Piştî 9 salan mixabin birînen Şingalê nehatine dermankirin

Serok Mesûd Barzanî ji bo salvegera jenosîda Êzîdiyan û komkujîya Şingalê peyamek weşand û diyar kir, "Rêkeftina di navbera Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Iraqê de li ser asayîkirina rewşa Şingalê û vegera koçberan, baştirîn çareserî ye ji bo bidawîkirina êş û azarên xelkê Şingalê."

Peyama Serok Mesûd Barzanî:

Piştî 9 salan ji karesata Şingalê, mixabin birînen Şingalê nehatine dermankirin û êş û azar û koçberbûna xwişk û birayên Êzîdî her berdewam e. Rêkeftina di navbera Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Iraqê de li ser asayîkirina rewşa Şingalê û vegera koçberan, baştirîn çareserî ye ji bo bidawîkirina êş û azarên xelkê Şingalê. Lê pirsyar ew e ku çima Hikûmeta Iraqê nekariye rêkeftina asayîkirina rewşa Şingalê cîbicî bike û heta kengê dê hikûmeta Iraqê rê bide wan hêz û alîyan ku rê li cîbicîkirina rêkeftina Şingalê bigirin?

Di vê bîranîne de, gelê Kurdistanê

li çaverê ye civaka navdewletî û welatên din, wek Almanya û Brîtanya, jenosîda Êzîdiyan ji aliyê DAIŞê ve bi fermî nas bikin, her wiha kîmyabaran, Enfal û hemû tawanên din ên li ser gelê Kurd hatine kirin, bi fermî weke jenosîd nas bikin.

Di nehemîn salvegera karesata

Şingalê de, silavê li giyanê şehîd û qurbanîyên vê tawanê dikin û rola hêzên Pêşmergeyên Kurdistanê bilind dinirxînin ku dîrok û qehremanî tomar kirine û xwîna xwe ji bo azadkirina Çiyayê Şingalê û Şingalê bexşî û tola wan ji terorîstên DAIŞê hilda.

Mesûd Barzanî, 3ê Tebaxa 2023

Peyama Şingalê ya Serokwezîr Barzanî: Divê dawî lê bê!

Serokwezîr Mesrûr Barzanî ji bo 9emîn salvegera Komkujîya Êzîdiyan a ku di 3ê Tebaxa 2014an de li Şingalê ji aliyê rêxistina terorîst a DAIŞê ve hat kirin, peyamek belav kir.

Serokwezîr di peyama xwe ya ji bo salvegera Komkujîya Êzîdiyan de daxwaz kir, dawî li rewşa neqanûnî ya li Şingalê were.

Serok Barzanî di peyama xwe de got: 9 sal berê terorîstên DAIŞê êrîşeke hovane li ser Şingalê û derdora wê pêk anîn û di encamê de bi hezaran xelkê deverê hatin kuştin, windakirin û koçberkirin.

"Di vê bîranîna bi êş de, em qurbanîyên komkujiyê bi rêzdarî bi bîr tînin. Herwiha em hêzên Pêşmergeyên Kurdistanê jî bi bîr tînin ku di bin serokatiya Serok Mesûd Barzanî de berxwedan û qehremanî nîşan dan, bedelên mezin dan û efsaneya terorîstên DAIŞê tîk birin, Şingal rizgar kirin û destaneke dîrokî nivîsandin. Em hemû welatên ku jenosîda terorîstên DAIŞê li dijî Kurdên Êzîdî bi fermî wek jenosîd nas dikin, dinirxînin. Em hevîdar in ku civaka navdewletî alîkariya xwişk û

birayên me yên Êzîdî bike ji bo kêmkirina êş û azarên wan.

Lê mixabin piştî 9 salan jî rewşa Şingalê hêj asayî nebûye. Ji ber sepandina hêzên milîs û komên çekdar ên neqanûnî, birayên me yên Êzîdî nekarîn vegerin malên xwe û welatê xwe ava bikin.

Bi boneya vê bîranîne em piştigiriya xwe ya ji bo daxwazên birayên xwe yên Êzîdî dubare dikin. Divê

dawî li rewşa neqanûnî ya Şingalê were. Herwiha em tekez dikin ku divê Peymana Şingalê were cîbicîkirin û hêzên derqanûnî ji herêmê derkevin da ku bi piştigiriya dewleta federal û civaka navneteweyî herêmê pêş bixin û rêveberiyê bixin destê gelê Şingalê yê resen.

Em bi rêzdarî li ber bîranîna Komkujîya Şingalê û hemû şehîdên Kurdistanê ditewînin." **PeyamaKurd**

Serokwezîr Mesrûr Barzanî Cîgirê Rêveberê Kompaniya Somoyê diyar kir

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî, Hemdî Şingalî ji bo postê Cîgirê Rêveberê Kompaniya Somo diyar kir. Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî, Hemdî Şingalî ji bo postê Cîgirê Rêveberê Kompaniya Somo diyar kir û piştî rizamendiya Serokwezîrê Iraqê û derkirina fermana wezarî ji aliyê Wezareta Petrolê ya Iraqê ve, li Kompaniya Somo dest bi kar kir.

Roja Pêncşemê 3ê Tebaxa 2023an, Berdevkê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Pêşewa Hewramanî ragihand: "Li gor rêkeftina Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Federal, ji bo ku Kompaniya Somo rewatiya federaliyê wergire û nûnerê Herêmê di nav rêveberiya kompaniyayê de amade be, Serokwezîr Mesrûr Barzanî Dr. Hemdî Îlyas (Hemdî Şingalî) wek Cîgirê Rêveberê Kompanyaya Somo diyar kir."

Pêşewa Hewramanî her wiha ragihand: "Piştî rizamendiya Serokwezîrê Iraqê Mihemed Şiya Sûdanî, Wezareta Petrolê ya Iraqê fermanek derxist û wî di Kompanya Somoyê de dest bi kar kir."

Dr. Hemdî Şingalî di Kabîneya Nehem a Hikûmeta

Herêma Kurdistanê de wekî nûnerê taybet ê Serokwezîrê Herêma Kurdistanê ji bo karûbarên pêwendiyên welatên Erebbî hatibû destnîşankirin û berê jî, Rêveberê Giştî yê Pêwendiyên Navdewletî yê Encûmena Asayîşa Herêma Kurdistanê bû û xwedî doktoraya yasaya avakirina dewletê ye.

Nerina Azad

Serok Barzanî: Hîn jî em fikra şovenî û niyeta nemana gelê Kurdistanê di xeyal û reftarên hinek aliyan de dibînin

Serok Mesûd Barzanî ji bo salvegera 40 saliya Enfala Barzaniyan peyamek belav kir û ragihand, hê jî fikra şovenî û niyeta neman û êşandina gelê Kurdistanê em di xeyal û reftarên hinek kes û aliyan de dibînin. Peyama Serok Barzanî wiha ye: "Çil sal berê rejîma Be'sê di helmeteke nerewa û bêwijdanî de heşt hezar zilamên pîr û ciwan ên Barzanî, ji temenê neh salî heta nod salî,

desteser kirin û bi awayekî nemirovî li biyabanên başûrê Iraqê komkujî kirin.

Ew tawan beşek bû ji wan rêze karesat û qurbanîdanîna bi awayekî rêkxistî bi mebesta jinavbirin û helandinê bi ser gelê Kurdistanê de hatine, ji bêserûşûnkirina diwazdeh hezar ciwanên Feylî û Enfala Germiyan û kîmyabarankirina Helebce û navçeyên tin ên Kurdistanê bigre

heta erebkirin û veguhestin û guherîna demografiya Kurdistanê.

Mixabin, di demekê de ku çil sal di ser wan tawanên mezin re derbas dibin, hê jî fikra şovenî û niyeta neman û êşandina gelê Kurdistanê em di xeyal reftarên hinek kes û aliyan de dibînin, ew jî kêşeyeke sereke ya gelê me bûye ligel vê eqliyeta nemirovî ku çavkaniya êş û neseqamgîriyê ye ji bo hemû Iraq û navçeyê.

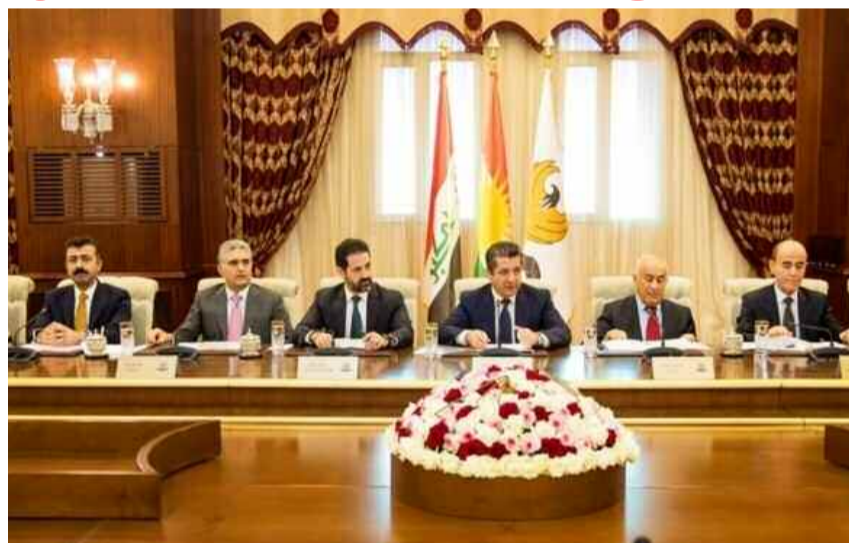
Di salvegera Enfala Barzaniyan de pêzanînen min ji bo zarokên gelê me, bi taybetî cemawera deşta Hewlêr û Herîr û Soranê heye ku di rojên dijwar de Kurdane û merdane hevsozê Barzaniyan bûne û alîkariya wan kirine. Ez spasiya kesûkarên Enfalê û bi taybetî wan dayîk û jinên Barzanî dikim ku salên dûr û dirêj jana jidestdana ezîzên xwe tehemul kirin û bûn nimûneya bilind a xwer-agirî û rewîştibilindî û Kurdperweriyê.

Mesûd Barzanî, 31ê Tirmeha 2023an

Kurdistan: Di destê Iraqê de ti mazeret nemaye ku mafên maddî yên Kurdistanê derengî bixîne

Hukumeta Herêma Kurdistanê ragihand ku di çarçova peymanên bi hukumeta federal ya Bexdayê re, ti mazeret nemaye ku Iraq mafên maddî yên Herêma Kurdistanê dergî bixîne. Hukumeta herêma Kurdistanê civîna xwe di bin serokatiya serokwezîrê Kurdistanê Mesrûr Barzanî de kir û di civînê de Qubad Talabanî jî amade bû. Li gor ragihandina hukumeta Herêma Kurdistanê, di civînê de komkujîya Şengalê ya Kurdên Êzîdî, muzakereyên ku di navbera Kurdistanê û Bexdayê de dimeşin, mafên darayî, budça herêma Kurdistanê ya ku wê ji Bexdayê bistîne, hilbijartina parlamentoya Kurdistanê, pirsgrîkên benzîn û elektrîkê yên Kurdistanê tev mijarên ku di civînê de li ser wan axifîne.

Encumena wezîran ya Herêma Kurdistanê terefên Kurdistanê dawet kirin da mafên destûrî yên Kurd û Kurdistanê biparêzin û bi

hevte tevbigerin da budça herêma Kurdistanê temîn bikin.

Barzanî di civînê de kesên di komkujîya Şengalê de jiyana xwe ji dest dane bibîranî û desteka xwe ji bo wan teze kir. Barzanî got ku civaka navdewletî komkujîya Êzîdîyan nasdike û bi wê naskirine

gelek kêfxweşe û got divê peyman Şengalê were cîh û rewşa herêmê normal bibe. Barzanî ragihand ku di destê Iraqê de ti hêcet nemaye ku budça herêma Kurdistanê derengî bixe û wê di qanûn de çawa cîh girtiye wê budçe eynî wisa bê şandin. **PeyamaKurd**

Diplomata Brîtanî: Divê rêkeftina Şingalê, were cîbicîkirin

Konsula Giştî ya Brîtanayê ya Hewlêrê Rosi Cave, ji hikûmeta Iraqê û Hikûmeta Herêma Kurdistanê xwest ku rêkeftina Şingalê cîbicî bikin û ewlehiya bajêr ji nû ve saz bikin.

Rosi Cave, di konferansa ku bi dirûşîma "Ji bo Êzîdîyan, ber bi paşerojeke aram a herdemî ve" ku

li Hewlêrê bi boneya 9emîn salvegera Komkujîya Êzîdîyan hat lidarxistin de axivî.

Cave tekez kir ku welatê wê de têkoşîna xwe ya li dijî terora IŞÎDê berdewam bike ku Hevpeymaniya Navdewletî, Hikûmeta Herêma Kurdistanê û aliyên pêwendîdar, dê li ser hevkarîkirina aliyan ji bo

jinavbirina tevahiya rêxistina terorîstî û lêkolînkirina tawanên wê rêxistinê berdewam bin.

Rosi Cave diyar kir ku divê hikûmeta Iraqê û Hikûmeta Herêma Kurdistanê peyman Şingalê pêk bînin û destnîşan kir ku divê ji bo Êzîdîyan ku neçarî koçberiyê bûne garantiya ewlehiyê bê dayîn û Şingal ji nû ve bê avakirin.

Diplomata Brîtanî amaje bi wê yekê jî kir ku heta niha 8 hezar kes ji destê IŞÎDê hatine rizgarkirin û diyar kir ku ew ligel hikûmetên Hewlêr û Bexdayê alîkariya Êzîdîyan dikin.

Cave da zanîn ku saziyên navneteweyî alîkariyên madî yên girîng dane Kurdên Êzîdî û got, "Lê belê divê ev alîkarî dewam bikin. Wekî hikûmeta Brîtanayê, ji bo Êzîdîyan tiştên ji destên me bînin, em ê bikin." **PeyamaKurd**

Nêçîrvan Barzanî: Bi dîtina me hîn jenosîd û karesata Şingalê bidawî nebûye

Di bin çavdêriya Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî de, îro 3ê Tebaxê Konferansa Salvegera Jenosîda Êzîdîyan bi dirûşîma (Ber Bi

Dahatûyê Berdewam a Aram ji Êzîdîyan re) lidar ket. Serokê Herêma Kurdistanê Barzanî di konferansê de gotarek pêşkêş kir û tê de got, bîranîna jenosîda Êzîdîyan, bîranîneke gelek cuda û taybet e, ji ber ku ev jenosîd û karesat hîn jî berdewam e û bi dawî nebûye, hîna hejmareke mezin ji jin, zarok û peyayên Êzîdî revandî û winda ne.

Nêçîrvan Barzanî got: "Heta ku Êzîdîyêkî revandî mabe jî, ev tawan bidawî nabe."

Serokê Herêma Kurdistanê amaje bi wê yekê jî kir, heta niha jî encamên wê karesatê, êş û azarê ji Êzîdîyan û tevahiya gelê Kurdistanê re tîne.

Derbarê rizgarkirina Şingalê ji destê terorîstên DAIŞê de jî, Nêçîrvan Barzanî got, îro ew roj e ku em hemû bi hev re rêzê li qehremanî û qurbanîdana Pêşmerge bigirin, Pêşmerge di bin ferman-dariya Serok Mesûd Barzanî de, efsaneya DAIŞê li ser erdê şikand.

Nêçîrvan Barzanî di axaftina xwe de spasiya xelkê parêzgeha Duhokê kir ku hevkarîya xwişk û birayên Êzîdî kirine û got: "Tu carî nayê jibîrkirin ku li Badînanê di dîmenek pîr mirovî de xelkê deriyê mal, dibistan û heta mizgeftên xwe ji bo pêşwazîkirin û sitarkirina xwişk û birayên xwe yên Êzîdî vekirin."

Serokê Herêma Kurdistanê di axaftina xwe de spasiya hemû parlamento, hikûmet û rêxistinên ku karesata Şingalê weke jenosîd nas kirine û alîkariya Êzîdîyan kirine, kir. **Nerina Azad**

Pêşewa Hewramanî: Hikûmeta Iraqê pereyê pêwîst jî neşandiye...

Berdevkê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Pêşewa Hewramanî, piştî ku hikûmeta Iraqê mûçeyê

vê mehê yê karmendên Herêma Kurdistanê şand ragihand ku ne mafên darayî yên Herêma Kurdistanê lê pereyê pêwîst ji bo mûçeyê jî nehatiye şandin.

Berdevkê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Pêşewa Hewramanî îro 2yê Tebaxê di daxuyaniyekê de got: "Ji bo dabeşkirina mûçeyê pêwîstiya me bi 912 milyar dînanan heye ku ji Iraqê were. Lê belê ne ku mafên darayî nehatine şandin ew pareyê pêwîst ji bo mûçeyê jî nehatiye şandin. Tenê 598 milyar dînar hatiye vajokirin ji bo karmendên Herêma Kurdistanê were şandin."

Pêşewa Hewramanî da zanîn: "Serokwezîr Mesrûr Barzanî ferman daye Wezareta Darayî ku di zûtirîn demê de bernameya mûçeyan ragihîne û dest bi dabeşkirina mûçeyan bike." **PeyamaKurd**

Li Hewlêrê Dêra Şandeyên Pîroz hat vekirin

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî îro 5ê Tebaxê di merasîmeke taybet de, dêra nû ya "Şandeyên Pîroz" li Hewlêrê vekir.

Di destpêka merasîmê de Patriyarike Dêra Rohilatê ya Aşûriyan li Iraq û cîhanê Marawayê Sêyem di gotarekê de ragihand, spasiya alîkariya Hikûmeta Herêma Kurdistanê kir ku piştewaniya dêra wan kir, ku kariye kursiyê Patriyarike bo Hewlêrê veguhezîne, bi taybet ku Baregeha Patriyark di Îlona sala borî de bi amadebûna Serok Mesûd Barzanî hatibû vekirin.

Got jî: Li ser bingeha pêwendiya dîrokî ya ku di navbera bav û kalên malbata Mar Şemûn û Şêx Ebdulsêlam Barzanî de beriya Şerê Cîhanê yê Yekem hebû, ev baregeh hatibû avakirin û heta niha jî ev pêwendiya dostanî û rêzgirtina li neteweya Aşûrî berdewam e.

Bal kişande ser wê yekê, "Îro li Herêma Kurdistanê bi piştewaniya Hikûmeta Herêma Kurdistanê Dêra Şandeyên Pîroz hat vekirin. Hikûmeta Herêma Kurdistanê bi çavê biratiyê li hemû pêkheteyan dinêre, ev pêkhate her çend e biçûk be jî, lê girîng û xwedî dîrokeke kevnar in wek neteweya Aşûrî."

Patriyarike Dêra Rohilatê ya Aşûriyan got jî: "Li vê herêma ku em lê dijîn, divê em hemû bi hev re vî welatî bikin malê me yê hevpar, armanca me ya bilind jî, divê serkeftina mayînde ya vê herêmê be. Îro Hikûmeta Herêma Kurdistanê tekezî li ser giringiya pêkvejiyana hevbeş di navbera neteweyên weke bira û bêyî cudahiyên etnîkî û olî dîke." Herwiha got: "Dêrên ku Xiristiyan ji bo nimêjê tê de li hev dicivin, di eslê xwe de malên taybet bûn, lê piştê ji bo wan perestgehên taybet hatin çêkirin."

K24

Berdevkê YNKê: Nabe Bexda mûçeyên xelkê bi pirsgirêk û nakokiyên siyasî ve girê bide

Berdevkê Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdistanê (YNK) ragihand, nabe Bexda mûçeyên xelkê bi nakokiyên siyasî ve girê bide. Berdevkê YNKê Soran Cemal

Tahir di bersiva peyamnêrê K24ê de ragihand, ew ligel PDKê di hevpeymaniya Birêvebirina Dewletê de ne û beşeke mezîn ji rêkeftinê di aliyên hevpeymaniyê de hatine cîbicîkirin, lê nabe pirsgirêk û nakokî bi mûçeyên xelkê ve bîn girêdan.

Derbarê projeyasaya petrol û gazê de jî Soran Cemal Tahir got, divê razemendiya gelê Kurdistanê li wê projeyasa hebe û ne li dijî destûrê be.

Roja 27ê Cotmeha 2022an, bi amadebûna 253 parlamenteran, li ser bingeha rêkeftina Hevpeymaniya Birêvebirina Dewletê (rêkeftinê di navbera Sunnî, Şîe û Kurdan de hatiye îmzekirin), parlamentoya Iraqê dengê erê da kabîneya Mihemed Şiya Sûdan.

Derbarê şandina mafên darayî yên Herêma Kurdistanê de jî, Sûdanî pêştir ragihandibû, Herêma Kurdistanê rojane 55 hezar bermîlên petrolê ji bo bikaranîna navxwe bide Hikûmeta Iraqê û li gorî rêkeftinê jî, dê mafên darayî yên Herêma Kurdistanê bîn şandin.

Nerina Azad

Mesrûr Barzanî di salvegera jenosîda Êzdiyan de: Divê dawî li rewşa neyasayî ya li Şingalê were

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî bi boneya salvegera jenosîda Êzdiyan û komkujîya Şingalê peyamek weşand û tê de ragihand, "Di vê bîranînê de, em pişt-giriya xwe ji bo daxwazên rewa yên xwişk û birayên me yên Êzîdî dubare dikin û pêwîst e rewşa awarte ya li Şingalê bidawî bibe."

Peyama Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî:

"Beriya 9 salan terorîstên DAIŞê êrişeke hovane li ser Şingalê û derdora wê pêk anîn û bi hezaran kes kuştin, winda kirin û koçber kirin.

Di vê boneya xemgîn de em bi rêz û hurmet hemû qurbanîyên vî komkujîyê bibîr tînin. Her wiha bi pêzanîneke mezîn ew xweragirî, qehremanî û qurbanîdana Hêzên Pêşmergeyên Kurdistanê bi serokatiya Serok Mesûd Barzanî bi bîr tînin, ku efsaneya terorîstên DAIŞê têkşikand û Şingal rizgar kir û destanek dîrokî tomar kir.

Em destxweşiyê li hemû welatên ku tawanên terorîstên DAIŞê li dijî Kurdên Êzîdî wek jenosîd nas kirine, dikin. Em hêvîdar in civaka navdewletî alîkariya me bike ji bo

kêmkirina êş û azarên xwişk û birayên me yên Êzîdî.

Mixabin piştî 9 salan ji wê karesatê, hîn rewşa Şingalê asayî nebûye û ji ber xwesepandina milîs û grûpên çekdar ên neyasayî, xwişk û birayên me nekarîn vegerin ser cih û warên xwe û ew dever jî nehatiye avedankirin.

Di vê bîranînê de, em pişt-giriya xwe ji bo daxwazên rewa yên xwişk û birayên me yên Êzîdî dubare dikin û pêwîst e rewşa awarte ya li Şen-

galê bidawî bibe. Herwiha em tekezî li ser cîbicîkirina rêkeftina Şingalê û derketina wan hêzên neyasayî ji herêmê dikin, ji bo bi alîkariya Hikûmeta Federal û civaka navdewletî ev navçe bê avedankirin û desthilata navçeyê jî vegere destê xelkê resen e Şingalê.

Em bejna xwe li ber şehîdên komkujîya Şingalê û tevahiya şehîdên Kurdistanê ditewînin.

Mesrûr Barzanî

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê

Hestiyên kurê wê bi kargoyê jê re şandibûn, niha jê re 15 sal ceza tê xwestin

Ji bo Halîse Aksoya ku hestiyên kurê wê yê gerîla bi kargoyê jê re şandibûn 15 sal cezayê girtîgehê tê

xwestin. Dayika gerîlayekî PKKyê Halîse Aksoy bi dîmenekî xembar ketibû rojevê.

Kurê Halîse Aksoyê yê gerîlayê PKKyê Agît Îpek, sala 2017an li parêzgeha Dêrsimê di şerekî de de canê xwe ji dest dabû. Piştî ku Agît Îpek canê xwe da bi 3

salan hestiyên wî di kartonekê de û bi kargoyê jî dayika wî re hatibûn şandin.

Dîmenên Halîse Aksoyê yên wê demê li ser medyaya civakî hatibûn belavkirin û bûbûne sedema nerazîbûnan. Niha jî 15 sal cezayê girtîgehê ji Halîse Aksoyê re tê xwestin. Serdozgeriya Komarê ya Amedê bi tomata "endamtiya rêxistinê" ji 7 sal û 6 meh heta bi 15 salan cezayê girtîgehê ji wê dayikê re dixwaze û dozname jî amade kiriye. Dozger angaşî dîke ku wê dayikê "cîhên ewle ji bo mana endamên PKKyê peyda kirine".

Neviyê wê yê 4 salî hatibû desteserkirin

25ê Nîsanê, li 21 parêzgehên Bakurê Kurdistanê û Tirkîyeyê, polîsan bi ser gelek malan de girtibû û herî kêm 126 siyasetmedar, rojnamevan, parêzer û hunermend desteser kiribûn. Di wê operasyonê de Halîse Aksoy û keça wê Mizgîn Karataş, zavayê wê Harun Karataş û neviyekî wê yê 4 salî jî li Amedê hatibûn desteserkirin.

Nerina Azad

Sûdanî: Pişka Herêma Kurdistanê ya budçeyê hate şandin

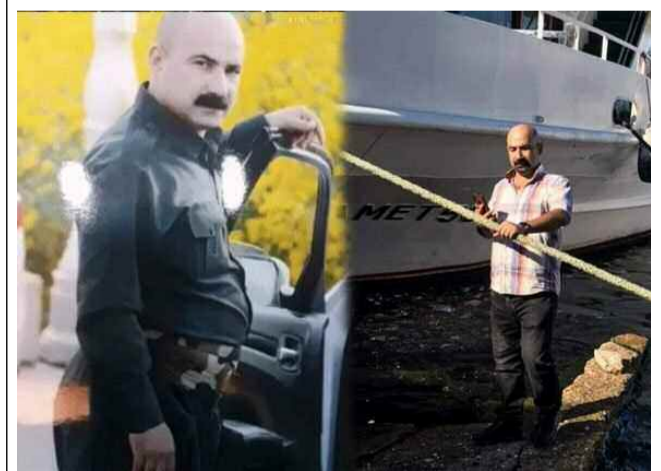
Serokwezîrê Iraqê Mihemed Şiya Sûdanî îro sêşemê 1ê Tebaxê eşkere kir ku pişka vî mehê ya budçeya Herêma Kurdistanê hatiye şandin.

Serokwezîrê Iraqê Sûdanî got, Herêma Kurdistanê rojane 55 hezar bermîl petrol ji bo bikaranîna navxweyî dide Hikûmeta Iraqê.

Serokwezîrê Iraqê da zanîn ku li ser asta ewlehiyê, hevahengiyê mezîn di navbera Hikûmeta Iraqê û Hikûmeta Herêma Kurdistanê de heye û wan kariye komeke mezîn a spîkirina pereyan li Hewlêrê desteser bikin.

PeyamaKurd

Welatiyekî Kurd li Kerkûkê ji aliyê çend çekdaran ve hat kuştin

Derengê şeva borî li taxa Penca Elî ya Kerkûkê, çend çekdaran teqe li welatiyekî Kurd kirin û ew kuştin. Derengê şeva borî li taxa Penca Elî ya Kerkûkê, çend çekdaran teqe li welatiyekî Kurd kirin û ew kuştin. Jêderê jî Polîsê Kerkûkê ji ajansa Kurdistan24ê re ragihand, ew kesê teqe lê hatiye kirin navê wî Şaxewan Cafer e, Kurd e û nişteciyê taxa Penca Elî ye.

Kesê ku hatiye kuştin kadroyê Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdistanê (YNK) ye.

Endamekî malbata kuştî ji Kurdistan24ê re ragihand, çekdar kesên naskirî ne û pêştir kêşeya dijîmindariyê di navbera wan û kuştî de hebûy.

Nerina Azad

Ez û Navenda HRRKê û Sala Melayê Cizîrî

Konê Reş

Di serê sala nû 2023an de Navenda HRRKê li Qamişlo, ev daxuyanî belavkiriye:

(Hevgirtina Rewşenbîrên Rojavayê Kurdistanê(HRRK) sala 2023ê wekû **sala Melayê Cizîrî** bi nav dike û ji boyî qad û cîhana rewşenbîriya Kurd û Kurdistanî radigihîne.

Di vê salê de, de HRRKê hewl bide ku piraniya xebat û çalakîyên xwe der barê helbestvanî, jînenîgarî, rol û bandor, felsefe û raman, dîwan û şiroveyên dîwanê, bawermendî û sofîtiya Melayê Cizîrî li dar xîne û bi alîkariya panel û simînar û konferansan dê HRRKê hewldanên xwe yên berfireh bike ku helbestvaniya Melayê Cizîrî ya bê hempa zeft bike û Melayê Cizîrî wekû şahê helbesta Kurdî ya klasîk biçesipîne. Her wisa bi vê helkeftê dê HRRKê (**XELATA MELAYÊ CIZÎRÎ YA HELBESTÊ**) damezirîne û salê carekê dê xelatê diyarî helbestvanekî Kurd ê behremend û dahêner bike.

Em bi vê daxuyaniyê dengê xwe digihînin hemû sazî û dezgehên ragihandinê, yekîtî û hevgirtinê nivîskar û rewşenbîran, komele û weqfeyên ziman û çand û hunera Kurdî, peymangeh, enstîtût, zanîngeh û zankoyên Kurdistanê, hemû xemxur û dilêşên helbest, ziman û wêjeya Kurdî (çi li hundir û çi li derve) ku, destekê bidin banga me da em Melayê Cizîrî ji nav destên dijminên ziman û dîroka kurdan rizgar bikin û ji dunyayê re bibêjin ku Meleyê Cizîrî ne bi tenê Sofî û older û bawermendekî islamî ye lê helbestvanekî pir mezin ji helbestvanên Kurdan ên klasîk e. Dîsa em bi vê daxuyaniyê dengê xwe digihînin Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Rêvebîriya Xweser a Bakur û Rojhilatê Sûriyayê ku, di sala 2023ê de hewldanên xwe yên berdewam û dilsojane bikin da ku konferanseke navnetewî bi navê

Melayê Cizîrî li darxînin û hemû Kurdolog, bispor û lêkolîneran li bin sîwaneya Melayê Cizîrî li hev bicivînin.

Komîteya Kargêr a Hevgirtina Rewşenbîrên Rojavayê Kurdistanê (HRRK). Rojava.Qamişlo, 01.01.2023).

Min jî, li gor vê daxuyaniya (Hevgirtina Rewşenbîrên Rojavayê Kurdistanê: HRRK) li Qamişlo, ev gotina kurt di pesin û jinnameya (**Melayê Cizîrî: 1407 – 1481**) de nivîsandiye û spasiya **Ehmed Huseynî** serokê Navenda HRRKê li Qamişlo û tev endamên wê dikim:

Sebareti me kurdan û zimanê kurdî, dîwana helbestên Melayê Cizîrî ji me re mîna dîwana helbestên (Hafîzê Şîrazî) û dîwana (Fazîlê Camî) ye di zimanê farisî de û dîwana (Kurê Farid) di zimanê erebî de û herwiha dîwana (Fidûlî) di zimanê tirkî de.. Ji ber huner, piş û saziya herî bilind ku wî di helbestên xwe de bi kar aniye û bêjeyên ji çend zimanan di nav helbestên xwe de, bi regekî profîsyonale hunandine û bi qubebilindî hestê xwe yê giyanî ji evîna Selmayê, ku evîna Xwedayî û sofîtiyê ye deraniye.

Helbestên Şêx Ehmed (Melayê Cizîrî), ji me kurdan re mîna ayetên Quranê ne, di kûrbûn û firehbûna wateyên xwe de. Hezkerin û evîndariyeke bilind ji nav gotinên helbestên wî difûre, hevgirêdana gotinan di helbestên wî de, mîna libên tizbiyê, bi dûv hev de rêz dibin û wek ava çemê Dicle diherikin. Belê mixabin, ji ber ku dîwana wî zû nehatiye çapkirin, gelek destan pê lîztiye û her yekî li gor kêfa xwe gotin û hevokên wê guhertine, di ser 650 salî re ye, ku dîwana helbestên wî, toşî pêlîstin, guhertin û talanê bûye, ta ku di sala 1958 an de Mele Ehmedê Zivingî (Miftiyê Qamişlo yê berê), bi alîkariya Mele Abdullam Nacî, ji nû ve, dîwana wî bi şirovekirineke bedew berhevkeriye û daye capê bi navê (Gerdeniya Gewherî), an (Ristika Cewheran di Şirovekirina Dîwana Melayê Cizîrî de).

Navê wî Şêx Ehmed e, hem jî bi naznavê (Nîşanî) di hin helbestên xwe de, xwe diyar kiriye, bi wateya (Nîşan) anku

ew wek mortal bû ji tîrên evîn û hezkerinê re. Navê bavê wî Şex Mihemed e bi koka xwe ji hoza Bextiyan bû di herêma Botan de. Gelek dîrokzanan jiyana wî û heyamê ku têde jiyaye ne wek hev nivîsandine, belê Mele Ehmedê Zivingî yê ku dîwana wî çap kiriye, vê yekê zelal dike ku, ew di sala 1407an de li bajarê Cizîra Botan ji dayik bûye, di destpêkê de li ber destê bavê xwe Şêx Mihemed xwendina sere-tayî di Qurana pîroz de xwendiyê, di pey re xwendina bilind li Amedê, Hekarê û Amadiyê xwendiyê û wiha ta ku teza xwe di warê zanîna olî de, li ser destê Mele Taha, li gundê (Strabas) nêzikî Diyarbekirê wergirtiye.

Di pey re, di eynê herêmê de bûye Melyê gundê (Serba).. Paşê li bajarê Eskîfê (Hesenkêfê) akincî bûye û gelek Mela ji ber destê wî derketine.. Hin dibêjin li Eskîfê evînek Xwedawendî pêre çêbûye û dûrî mijûbûna zanîna beyan (Zahirî) bûye û tev mela wî ketiye ser zanîna nebeyan de anku (Batinî) û di encam de, di rengê dînekî de vegehiya ye bajarê Cizîra Botan û bi texmîn di sala 1481ê de lê çûye ber dîlovanîya Xwedê.. û niha gora wî di bin qebokê de ye, rex medeseya Sor hatiye veşartin. Roja îro gora wî cihê serdana keç û xortên bajarê Cizîrê ye û bi navê ziyareta Şêx Ehmed tê naskirin.

Hin dibêjin ku, ew hevçerxê Mîr Şeref Xan kurê Mîr Evdalê Azîzî mîrê Cizîra Botan bû, li gor ku Şeref Xan Bedîsî di Şeref-nameya xwe de sala 1596an, behis dike û Mîr Şeref Xan e yê ku Medreseya Sor di rex sûra Cizîrê de, ji baxerb ve

avakiriye.. Mîr Şeref Xan bû yê ku ji bo xerciya mamostayên û şagirtên Medreseya Sor, gelek gund û zevî terxan kiribûn. Çiko xwendin, razan, xwarin û vexwarina wan ji kîsê medreseyê bû. Bê guman piştî ku Melayê Cizîrî ji Eskîfê ziviriye Cizîrê, bûye mamoste di Medresa Sor de, gelek melayê pehlewaniyan ji ber destê wî derketine.

Tê gotin ku, li bajarê Cizîrê hez keçekê kiriye bi navê (Selma) an (Sitiya bisk kesk), ji malbata Mîrekên Azîzan û gelek helbest di evîndariya wê de nivîsandine.. û dibêjin ku her roj diçû nav goristan bajarê Cizîrê, reserî koçka Selmayê, piştî xwe dida kêlekê û helbest di pesnê wê de dihûnandin. Hem jî dibêjin; ew kêl ku piştî xwe didayê ji heyecana evîna di hinavê wê de disincirî! Pîrek ferî wê kêlê bibû, her ku Mela dizivirî, wê pîrê hevîrê xwe bi wê kêlê ve vedida û nanê dipijiya..! Di serdanekê de, min ew kêl di hewşa medreseya Sor de dît..

Di van çend malikên xwarê de, M. Cizîrî pesinê Mîrê Cizîra Botan Mîr Şeref Xan dide, hem jî diyar dibe ku mamostetiya medreseya Sor kiriye û herwiha wî navê Kurdistanê du caran aniye ziman:

Xef wan reşandin dilxwedîng
Teşbîhên tîrên mîr Şeref..

Di cihekî din de wiha dibêje:

Ne tenê Tebrîz û Kurdistan li ber hukmê te bin
Sed wekî şahê Xurasan defrewarê te bin..

Hem jî wiha gotiye:

Tenha ne kurdistan didin
Şîraz û Yeng û Wan didin

Her yek li ser çehvan didin

Ji Espehan têtin xerac..

Hem jî, Melayê Cizîrî dixwest bajarê Cizîra Botan paytexta Kurdistanê be û (Mîr Şeref Xanê Azîzî) hakim be wek Îskenderê Romî, Fexfûrê Çînî û Şahê Farisî, dibêje:

Ma Cizîre şubhî darê textê heft iqlîmi bit.

Hem bi hukm û seltenet Îskender û Fexfûrî bî.

Ney tinê Tebrîz û Kurdistan li ber hukmê te bin.

Sed wekî Şahê Xurasanê diferwarê te bî..

Min ev helbest ji dîwana wî bijartiye. wek diyarî ji vê sala wî û we xwendevanên zimanê Kurdî re pêşkêş dikim:

Xelkno li min kin şîretê Ew dilbera zerîn kemer

Min dî dihalê xifletê Hat der ji burcê wek qemer

Hat der ji burc û penceran Dil girt û da ber xinceran

Ev rege halê dilberan lew aşiqan xûn bû ceger

Qelb û ceger min bûne xwîn Lora ku nû derbûn birin

Ay can were halê bibîn Wer rûh ji qalib bîne der

Canê min erba ser cesed Mizgîn bi afaqan resed

Alem hemî pê bin hesed Însan û cin û canewer

Alem hemî tîk bûne sef Seyrên li şahê min bi xef

Hatin temaşa car teref Şatir xumar tayên diber

Hat patîşahê pir sipah Qamet elff dem şibih mah

Dad û meded sed ah û ah Zilf û eqarib tene ser

Gez tême xelkno eqrebê Mestim ji şewqa xebxebê

Îro eqarib hate xwar Çû nêv baxê guledar

Ew bexçeya her lê buhar Lo bilbilan lê qal û şer..

Qamişlo 3.8.2023

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Aa

av

Ev çiyê? Ev **ave**.
Bu nêdir? Bu sudur.
Что это? Это вода.
What is it? It is water.

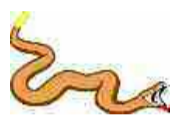
diran

Ev çiyê? Ev **dirane**.
Bu nêdir? Bu dişdir.
Что это? Это зуб.
What is it? It is a tooth.

agir

Ev çiyê? Ev **agire**.
Bu nêdir? Bu oddur.
Что это? Это огонь..
What is it? It is fire.

mar

Ev çiyê? Ev **mare**.
Bu nêdir? Bu ilandır.
Что это? Это змея..
What is it? It is a snake.

Bb

bizin

Ev çiyê? Ev **bizine**.
Bu nêdir? Bu keçidir.
Что это? Это коза.
What is it? It is goat.

balon

Ev çiyê? Ev **balone**.
Bu nêdir? Bu şardır.
Что это? Это шар.
What is it? It is a balon.

bacan

Ev çiyê? Ev **bacane**.
Bu nêdir? Bu pomidordur.
Что это? Это помидор.
What is it? It is a tomato.

otomobil

Ev çiyê? Ev **otomobile**.
Bu nêdir? Bu maşındır.
Что это? Это машина.
What is it? It is a car.

Cc

taC

Ev çiyê? Ev **taCe**.
Bu nêdir? Bu tacdır.
Что это? Это корона.
What is it? It is a crown.

canî

Ev çiyê? Ev **Canîe**.
Bu nêdir? Bu daydır.
Что это? Это жеребенок.
What is it? It is a horse.

cûcîk

Ev çiyê# Ev **Cûcîke**.
Bu nêdir? Bu cûcadır.
Что это? Это цыплёнок.
What is it? It is a chicken.

finCan

Ev çiyê# Ev **finCane**.
Bu nêdir? Bu fincandır.
Что это? Это чашка.
What is it? It is a cup.

Çç

çav

Ev çiyê? Ev **çave**.
Bu nêdir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

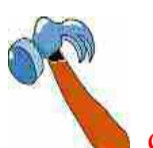
çêlek

Ev çiyê? Ev **çêleke**.
Bu nêdir? Bu inêkdir.
Что это? Это корова.
What is it? It is cow.

çaynîk

Ev çiyê? Ev **çaynîke**.
Bu nêdir? Bu çaynîkdir.
Что это? Это чайник.
What is it? It is a teapot.

çakûç

Ev çiyê? Ev **çakûçe**.
Bu nêdir? Bu çækicdir.
Что это? Это молоток.
What is it? It is hammer.

Dd

defter

Ev çiyê? Ev **deftere**.
Bu nêdir? Bu dəftərdır.
Что это? Это тетрадь.
What is it? It is a copybook.

dar

Ev çiyê? Ev **dare**.
Bu nêdir? Bu ağacdır.
Что это? Это дерево.
What is it? It is a tree.

dest

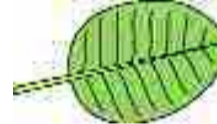
Ev çiyê? Ev **deste**.
Bu nêdir? Bu əldır.
Что это? Это ладонь.
What is it? It is a hand.

dil

Ev çiyê? Ev **dile**.
Bu nêdir? Bu ürəkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

Ee

belg

Ev çiyê? Ev **belge**.
Bu nêdir? Bu yarpaqdır.
Что это? Это лист.
What is it? It is a leaf.

elok

Ev çiyê? Ev **eloke**.
Bu nêdir? Bu hinduşqadır.
Что это? Это индюк.
What is it? It is a turkey.

ker

Ev çiyê? Ev **kere**.
Bu nêdir? Bu ulaqdır.
Что это? Это осёл.
What is it? It is a donkey.

zebeş

Ev çiyê? Ev **zebeşe**.
Bu nêdir? Bu qarğızdır.
Что это? Это арбуз..
What is it? It is a water melon.

Êê

êleg

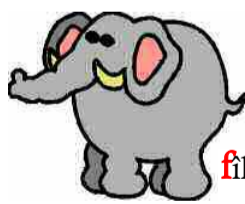
Ev çiyê? Ev **êlege**.
Bu nêdir? Bu jiletđır.
Что это? Это жилет.
What is it? It is a jumper.

hêk

Ev çiyê? Ev **hêke**.
Bu nêdir? Bu yumurtadır.
Что это? Это яйцо.
What is it? It is an egg.

Ff

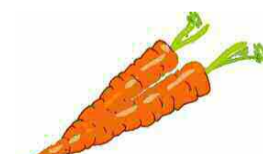
fil

Ev çiyê? Ev **file**.
Bu nêdir? Bu fildir.
Что это? Это слон.
What is it? It is an elephant.

firok

Ev çiyê? Ev **firoke**.
Bu nêdir? Bu tøyarəđır.
Что это? Это самолёт.
What is it? It is a plane.

gizêr

Ev çiyê? Ev **gizêre**.
Bu nêdir? Bu kökdür.
Что это? Это морковь.
What is it? It is a carrot.

gêzi

Ev çiyê? Ev **gêziye**.
Bu nêdir? Bu süpürgəđır.
Что это? Это веник.
What is it? It is a broom.

pê

Ev çiyê? Ev **pêye**.
Bu nêdir? Bu ayaqdır.
Что это? Это пятка.
What is it? It is a heel.

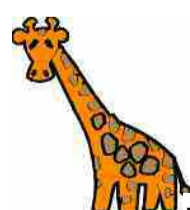
kêr

Ev çiyê? Ev **kêre**.
Bu nêdir? Bu bıçaqdır.
Что это? Это нож.
What is it? It is a knife.

fînd

Ev çiyê? Ev **fînde**.
Bu nêdir? Bu şamdır.
Что это? Это свеча.
What is it? It is a candle.

zerafe

Ev çiyê? Ev **zerafeye**.
Bu nêdir? Bu zürafəđır.
Что это? Это жираф.
What is it? It is a giraffe.

gore

Ev çiyê? Ev **goreye**.
Bu nêdir? Bu corabđır.
Что это? Это носки.
What is it? It is a stocking.

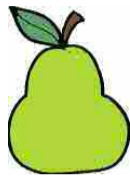

guh

Ev çiyê? Ev **guhe**.
Bu nêdir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо..
What is it? It is an ear.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Hh

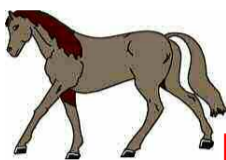
hirmê

Ev çîye? Ev hirmêye.
Bu nêdir? Bu armuddur.
Что это? Это груша.
What is it? It is a pear.

hırç

Ev çîye? Ev hırçe.
Bu nêdir? Bu ayıdır.
Что это? Это медведь.
What is it? It is a bear.

hesp

Ev çîye? Ev hespe.
Bu nêdir? Bu atdır.
Что это? Это лошадь.
What is it? It is a horse.

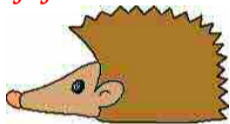

hêştir

Ev çîye? Ev hêştire.
Bu nêdir? Bu dævêdir.
Что это? Это верблюд.
What is it? It is a camel.

Jj

jûjî

Ev çîye? Ev jûjiye.
Bu nêdir? Bu kîrpidir.
Что это? Это ёжик.
What is it? It is a hedgehog.

roj

Ev çîye? Ev roje.
Bu nêdir? Bu günêşdir.
Что это? Это солнце.
What is it? It is the sun.

rojname

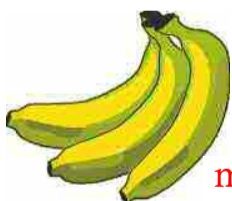
Ev çîye? Ev rojnameye.
Bu nêdir? Bu qêzetdir.
Что это? Это газета.
What is it? It is a newspaper.

kevjaj

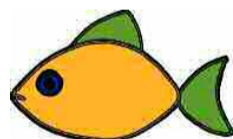
Ev çîye? Ev kevjale.
Bu nêdir? Bu xêrçengdir.
Что это? Это краб.
What is it? It is a crayfish.

Mm

mûz

Ev çîye? Ev mûze.
Bu nêdir? Bu banandır.
Что это? Это банан.
What is it? It is a banana.

masî

Ev çîye? Ev masîye.
Bu nêdir? Bu balıqdir.
Что это? Это рыба.
What is it? It is fish.

gamêş

Ev çîye? Ev gamêşe.
Bu nêdir? Bu çamişdır.
Что это? Это буйвол.
What is it? It is a buffalo.

meymûn

Ev çîye? Ev meymûne.
Bu nêdir? Bu meymundur.
Что это? Это обезьяна.
What is it? It is a monkey.

li

dil

Ev çîye? Ev dile.
Bu nêdir? Bu ürêkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

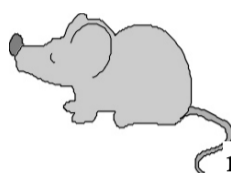
lepik

Ev çîye? Ev lepîke.
Bu nêdir? Bu êlcêkdir.
Что это? Это перчатки.
What is it? It is gloves.

ling

Ev çîye? Ev lînge.
Bu nêdir? Bu qıçdır.
Что это? Это нога.
What is it? It is a leg.

mişk

Ev çîye? Ev mişke.
Bu nêdir? Bu siçandır.
Что это? Это мышь.
What is it? It is a mouse.

îî

dîk

Ev çîye? Ev dîke.
Bu nêdir? Bu xoruzdur.
Что это? Это петух.
What is it? It is a cock.

îsot

Ev çîye? Ev îsote.
Bu nêdir? Bu bibardır.
Что это? Это перец.
What is it? It is a pepper.

gustîl

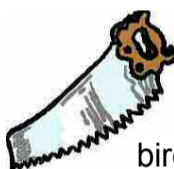
Ev çîye? Ev gustîle.
Bu nêdir? Bu üzûkdür.
Что это? Это кольцо.
What is it? It is a ring.

keştî

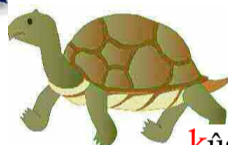
Ev çîye? Ev keştîye.
Bu nêdir? Bu gêmîdir.
Что это? Это пароход.
What is it? It is a ship.

Kk

birek

Ev çîye? Ev bireke.
Bu nêdir? Bu mişardır.
Что это? Это пила.
What is it? It is a saw.

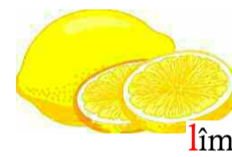
kûsî

Ev çîye? Ev kûsiye.
Bu nêdir? Bu bağadır.
Что это? Это черепаха.
What is it? It is a tortoise.

lêv

Ev çîye? Ev lêve.
Bu nêdir? Bu dodaqdir.
Что это? Это губы.
What is it? It is a lip.

lîmon

Ev çîye? Ev lîmone.
Bu nêdir? Bu limondur.
Что это? Это лимон.
What is it? It is a lemon.

kund

Ev çîye? Ev kunde.
Bu nêdir? Bu bayquşdur.
Что это? Это сова.
What is it? It is an owl.

kevçî

Ev çîye? Ev kevçîye.
Bu nêdir? Bu qaşıqdir.
Что это? Это ложка.
What is it? It is a spoon.

xezal

Ev çîye? Ev xezale.
Bu nêdir? Bu seyrandır.
Что это? Это джейран.
What is it? It is a deer.

kûlî

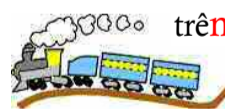
Ev çîye? Ev kûliye.
Bu nêdir? Bu çeyirtkêdir.
Что это? Это саранча.
What is it? It is a grasshopper.

Nn

nan

Ev çîye? Ev nane.
Bu nêdir? Bu çörêkdir.
Что это? Это хлеб.
What is it? It is bread.

trên

Ev çîye? Ev trêne.
Bu nêdir? Bu qatardır.
Что это? Это поезд.
What is it? It is a train.

hûrbivîn

Ev çîye? Ev hûrbivîne.
Bu nêdir? Bu zêrêbîndir.
Что это? Это лупа.
What is it? It is a magnifying-glass.

reng

Ev çîye? Ev reñge.
Bu nêdir? Bu boyadır.
Что это? Это краска.
What is it? It is a colour.

Oo

ode

Ev çîye? Ev odeye.
Bu nêdir? Bu otaqdir.
Что это? Это комната.
What is it? It is a room.

otobûs

Ev çîye? Ev otobûse.
Bu nêdir? Bu avtobusdur.
Что это? Это автобус.
What is it? It is a bus.

sol

Ev çîye? Ev sole.
Bu nêdir? Bu ayaqqabıdır.
Что это? Это обувь.
What is it? It is a shoe.

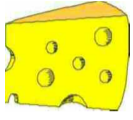

top

Ev çîye? Ev tOpe.
Bu nêdir? Bu topdur.
Что это? Это мяч.
What is it? It is a ball.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Pp

penîr

Ev çiyey? Ev penîre.
Bu nədir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

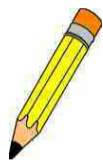
pîvaz

Ev çiyey? Ev pîvaze.
Bu nədir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is an onion.

perçemek

Ev çiyey? Ev perçemek.
Bu nədir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

pênûs

Ev çiyey? Ev pênûs.
Bu nədir? Bu qələmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Qq

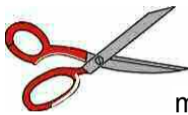

beq

Ev çiyey? Ev beqe.
Bu nədir? Bu qurbağadır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.

Ev çiyey? Ev qaze.
Bu nədir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meqes

Ev çiyey? Ev meqese.
Bu nədir? Bu qaçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

portqal

Ev çiyey? Ev portqale.
Bu nədir? Bu portağaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is an orange.

Rr

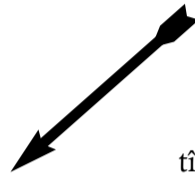
şêr

Ev çiyey? Ev şêre.
Bu nədir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

kêwrişk

Ev çiyey? Ev kêwriške.
Bu nədir? Bu dovşandır.
Что это? Это заяц.
What is it? It is a rabbit.

tîr

Ev çiyey? Ev tîre.
Bu nədir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is an arrow.

rovî

Ev çiyey? Ev roviye.
Bu nədir? Bu tülküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Ss

sêv

Ev çiyey? Ev sêve.
Bu nədir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is an apple.

stêrk

Ev çiyey? Ev stêrke.
Bu nədir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звезды.
What is it? It is a star.

se

Ev çiyey? Ev seye.
Bu nədir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

sêvik

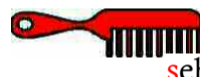
Ev çiyey? Ev sêvike.
Bu nədir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

Şş

şûr

Ev çiyey? Ev şûre.
Bu nədir? Bu qılıncdır.
Что это? Это меч.
What is it? It is a sword.

şeh

Ev çiyey? Ev şeeye.
Bu nədir? Bu daraqdır.
Что это? Это гребешок.
What is it? It is a comb.

şîr

Ev çiyey? Ev şîre.
Bu nədir? Bu süddür.
Что это? Это молоко.
What is it? It is a milk.

şûşe

Ev çiyey? Ev şûşeye.
Bu nədir? Bu şüşədir.
Что это? Это стекло.
What is it? It is a glasses.

Tt

tîr

Ev çiyey? Ev tiriye.
Bu nədir? Bu üzumdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

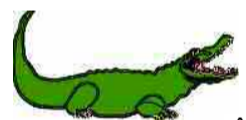
tûfi

Ev çiyey? Ev tûfiye.
Bu nədir? Bu tutuquşudur.
Что это? Это попугай.
What is it? It is a parrot.

pirtûk

Ev çiyey? Ev pirtûke.
Bu nədir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsah

Ev çiyey? Ev tîmsahe.
Bu nədir? Bu timsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodile.

Uu

ufî

Ev çiyey? Ev utiye.
Bu nədir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is an iron.

guh

Ev çiyey? Ev guhe.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is an ear.

Ûû

bilûr

Ev çiyey? Ev bilûre.
Bu nədir? Bu tütəkdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.

brûsk

Ev çiyey? Ev brûske.
Bu nədir? Bu ildırımır.
Что это? Это молния.
What is it? It is a lightning.

Vv

çav

Ev çiyey? Ev çave.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

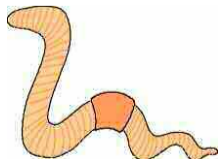
keVok

Ev çiyey? Ev keVoke.
Bu nədir? Bu göyörçindir.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon.

gul

Ev çiyey? Ev gule.
Bu nədir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

kurm

Ev çiyey? Ev kurme.
Bu nədir? Bu qurddur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

çûk

Ev çiyey? Ev çûke.
Bu nədir? Bu quşdur.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.

dûpişk

Ev çiyey? Ev dûpişke.
Bu nədir? Bu əqrəbdir.
Что это? Это скорпион.
What is it? It is a scorpion.

bivir

Ev çiyey? Ev bivire.
Bu nədir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is an axe.

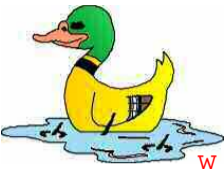
berçavik

Ev çiyey? Ev berçavike.
Bu nədir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки.
What is it? It is glasses.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Ww

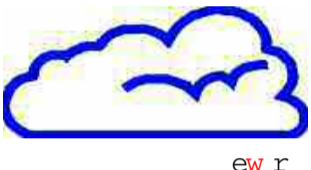
werdek

Ev çîye? Ev werdeke.
Bu nêdir? Bu ökdêkdir.
Что это? Это утка
What is it? It is a duck.

wêne

Ev çîye? Ev wêneye.
Bu nêdir? Bu şekildir.
Что это? Это картина
What is it? It is a map.

ewr

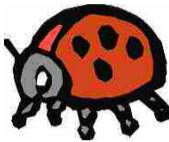
Ev çîye? Ev ewre.
Bu nêdir? Bu buluddur.
Что это? Это туча.
What is it? It is a cloud.

kew

Ev çîye? Ev kewe.
Bu nêdir? Bu kœklikdir.
Что это? Это цесарка
What is it? It is a partridge.

Xx

xalxalok

Ev çîye? Ev xalxaloke.
Bu nêdir? Bu arabüzendir.
Что это?
Это божья коровка.
What is it? It is a lady-bird.

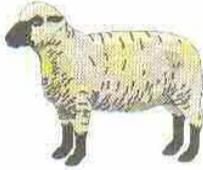
xanî

Ev çîye? Ev xanîye.
Bu nêdir? Bu evdir.
Что это? Это дом.
What is it? It is a home.

xaç

Ev çîye? Ev xaç e.
Bu nêdir? Bu xaçdır.
Что это? Это крест.
What is it? It is a cross.

berx

Ev çîye? Ev berxe.
Bu nêdir? Bu quzudur.
Что это? Это баран.
What is it? It is a sheep.

Yy

xîyar

Ev çîye? Ev xîyare.
Bu nêdir? Bu xiyardır.
Что это? Это огурец.
What is it?
It is a cucumber.

heyve

Ev çîye? Ev heyve.
Bu nêdir? Bu aydır.
Что это? Это луна.
What is it? It is a moon.

yek

Ev çîye? Ev yeke.
Bu nêdir? Bu birdir.
Что это? Это единица.
What is it? It is a one.

çiya

Ev çîye? Ev çiyaye.
Bu nêdir? Bu dağdır.
Что это? Это горы.
What is it? It is a mountain.

Zz

ziman

Ev çîye? Ev zimane.
Bu nêdir? Bu dildir.
Что это? Это язык.
What is it? It is a tongue.

zengil

Ev çîye? Ev zengile.
Bu nêdir? Bu zengdir.
Что это? Это звонок.
What is it? It is a bell.

zerik

Ev çîye? Ev zerike.
Bu nêdir? Bu vedrêdir.
Что это? Это ведро.
What is it? It is a bucket.

derzi

Ev çîye? Ev derziye.
Bu nêdir? Bu iynêdir.
Что это? Это игла.
What is it? It is a needle.

США нашли способ защитить торговые суда от захвата Ираном

США допускают возможность размещения военных на своих торговых судах для обеспечения их защиты

от захвата Ираном в Ормузском проливе. Об этом пишет Associated Press. Предполагается, что морские пехотинцы и моряки Военно-морских сил будут обеспечивать безопасность исключительно по запросу задействованных кораблей. При этом в настоящий момент окончательное решение по этому вопросу не приняли, а Вашингтон продолжает проводить переговоры со своими арабскими союзниками. Источник уточнил, что речь идет о запуске новой военной миссии по защите торгового маршрута, через который проходит примерно 20% мировой нефти. kurdistan.ru

ALFABÊ

		KURDÎ		Azerî	DİKARÎ BIXWÎNÎ
N b/s	ya bi tîpên latinî	ya bi tîpên kirilî	Latinî		
1	Aa	Aa	Aa	Artêş, armanc, av, agir, azadî, adar, azerî, aram, artêş,	
2	Bb	Бб	Bb	Bazîd, beran, berf, Baran, ba, bahoz, berbang, bedew, berx	
3	Cc	Цц	Cc	Cûdî, cêr, ceş, Decle, Cefer, Cemîl, cêv, Cello,	
4	Çç	Чч	Çç	Çekdar, çem, çar, çepik, çav, çeleng, çil,	
5	Dd	Дд	Dd	Dayîk, dewr, dar, dest, Dara, dû, deh, defter, don, dîwar, dinê	
6	Êê	Ее	Ee	Êlnûr, êvar, êzing, êş, êlek, Êldar,	
7	Ee	Яя	Əə	Enî, ewr, erê, Ewreman, Elî, elek, Elegez, Erzurum,	
8	Ff	Фф	Ff	Ferat, frtone, Fariz, fil, fûtbol, Ferman, Firat, Fatma	
9	Gg	Гг	Gg	Gerîlla, Gebar, genim, gellî, germ, golig, gore, goh	
10	Hh	Нн	Hh	Hewlêr, havîn, hirç hêsir, hewar, havîn, hurmê, hesp	
11	Îî	Ии	Ii	Îsal, îni, bîr, pîr, sîr, Îdrîs, Îsa, îcar, valî, Îbrahîm, Îran	
12	Ii	Ьь	İi	Kirin, birin, firîn, kirîn, Miraz, mirin, minminîk,	
13	Jj	Жж	Jj	Jîyan, jûjî, Nûjîn, jor, jêr, jehr, jale, jajik, Janna,	
14	Kk	Кк	Kk	Kurdistan, karker, kevan, Kemal, Kerkuk, Kerem, kelem	
15	Ll	Лл	Ll	Lûr, legleg, gul, bilbil, dil, Laliş, Lêyla, lazim, lempe, lîmon	
16	Mm	Мм	Mm	Mîdîa, merd, mêt, mêvan, masî, meş, Misir,	
17	Nn	Нн	Nn	Nan, nêrî, nig, Nîva, nevî, ner, nav, nas, hinar, Hesên,	
18	Oo	Оо	Oo	Osê, Oskan, dor, sor, Oric, ode, orxan, Oslo, Duhok	
19	Pp	Пп	Pp	Par, piling, pîr, pola, pis, Paşa, Perîşan, pitî, petek, perçe	
20	Qq	Qq	-	Quling, qawe, qîr, qelem, qaîş, qat, qeysî, Qasim, qesir, qend	
21	Rr	Рр	Rr	Ro, Rostem, zer, ber, gerîlla, reş, ru, rast, ram, aram, zirav	
22	Ss	Сс	Ss	Serok, Sîpan, Sencar, sêv, sor, sût, serî, saz, serbaz, Sefer, sê	
23	Şş	Шш	Şş	Şoreş, şev, şe, şene, şêr, şûr, şapik, şalik, şirîn, sekir, şewaq	
24	Tt	Тт	Tt	Tîr, tîrêj, tam, tas, tî, tendûr, Temam, temaşe, tîfing, top,	
25	Ûû	Уу	Uu	Kûr û dûr, pênuş, hûr, şûr, nûr, bûyîn, çûyîn, bûyar	
26	Uu	Юю	Ûû	Gul, sur, dudu, guh, buhur, kurd, Kurdistan, guhdar, nuh	
27	Vv	Вв	Vv	Vala, vrvêşî, vira, vialî, av, valî, vajî, Vagîf, Van, vala, eva	
28	Ww	Ww	-	War, welat, Wecîh, weşandin, Xwedê, Wezîr, Wekîl, walî	
29	Xx	Xx	Xx	Xiyal, xewn, xanî, xurtî, Xelîl, xalo, xatî, Xalid, xaç, xêr, xas	
30	Yy	Йй	Yy	Yasin, Yusif, Yagub, Yasemen, yeqîn, Yehya, yarmarka	
31	Zz	Зз	Zz	Zozan, zer, zêr, zor, zengil, zend, zîv, zelal, Zîver, zêytûn	

Премьер-министр Барзани благодарит ЕС за постоянную помощь Курдистану

Премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани выразил признательность Европейскому

союзу (ЕС) за постоянную поддержку, оказываемую курдскому региону в рамках различных инициатив. Он также поблагодарил миссию ЕС в Эрбиле за ее ценные усилия по дальнейшему укреплению связей между Курдистаном и ЕС.

Премьер-министр сделал это заявление во время встречи с послом Вилле Варжолой, главой Представительства ЕС в Ираке. Как сказано в заявлении канцелярии премьер-министра Барзани, встреча ознаменовала завершение миссии посла Варжолы.

"Во время встречи премьер-министр Барзани выразил благодарность Европейскому союзу за их постоянную помощь региону Курдистан. Он также поблагодарил посла Варжолу за его усилия по укреплению связей между регионом Курдистан и ЕС во время его пребывания в должности. Премьер-министр Барзани пожелал послу успехов на его будущих должностях", - говорится в сообщении.

В ответ посол Варджола выразил признательность за тесное сотрудничество и координацию между Региональным правительством Курдистана и Представительством ЕС в Ираке, включая Представительство ЕС в Эрбиле.

kurdistan.ru

Иран предупредил арабских соседей об опасности покушения на острова в заливе

Руководитель Военно-морскими силами Корпуса стражей исламской революции (КСИР, элитные подразделения ВС страны — EADaily) Ирана Алиреза

Тангсири призвал соседей не предпринимать попытки покушения на принадлежащие государству острова в Персидском заливе. Об этом сообщает информационное агентство Tasnim News Agency.

Иранский военный обратился к арабским соседям, которым, по его словам, лучше не покушаться на территориальную целостность его страны.

"Острова в Персидском заливе — часть великого народа Ирана. Мы же дети этого народа и обязаны защищать свою честь. Персидский залив принадлежит всем странам этого региона, и все страны чутко относятся к своим географическим границам. Мы также не пренебрегаем защитой территориальной целостности Ирана. Страны региона должны быть очень осторожны и предусмотрительны (в отношении островов в Персидском заливе — EADaily), они должны защищаться от заговоров и раскольнических планов из внерегиональных стран", — приводятся слова Алиреза Тангсири.

EADaily напоминает, что некоторое время назад иранские власти выразили протест послу России в Тегеране Алексею Дедову. Причина в подписании Москвой заявления по итогам заседания Совета сотрудничества арабских государств Персидского залива (ССАГПЗ). В документе Россия пошла в сторону подхода ОАЭ в части принадлежности островов Абу-Муса, Большом Томбе и Малом Томбе, которые Тегеран считает своими.

kurdistan.ru

Иордания стремится к укреплению связей с Курдистаном

3 августа премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани встретился с первым заместителем спикера нижней палаты иорданского парламента Ахмадом Халайлехом, чтобы обсудить укрепление двусторонних отношений.

На встрече, на которой также присутствовали заместитель спикера иракского парламента Шахаван Абдулла, посол Иордании в Ираке Мунтасир Уклек и Генеральный директор Совета Иордании в Курдистане Фуад аль-Маджали, основное внимание было уделено историческим связям между Курдистаном и Иорданским Хашимитским Королевством.

Премьер-министр Барзани выразил признательность за непоколебимую поддержку Его

Величества короля Абдаллы II на различных этапах развития Курдистана.

"Законодатель Иордании выразил удовлетворение возможностью посетить Курдистан, подчеркнув пристальный инте-

рес Иордании к укреплению двусторонних связей в различных секторах, таких как сельское хозяйство, туризм, образование и торговые обмены", — говорится в заявлении офиса премьер-министра.

kurdistan.ru

В Эрбиле строят крупную плотину

Региональное правительство Курдистана (КРГ) строит массивную плотину на окраине города Эрбиль, чтобы решить проблему нехватки воды и развивать сельское хозяйство в регионе.

"Плотина Гомаспан, которая должна стать самой большой плотиной в провинции Эрбиль, после завершения строительства станет третьей по величине плотиной в Курдистане с ожидаемым объемом водохранилища в 115 миллионов кубических метров", — говорится в заявлении, опубликованном КРГ 2 августа.

"После завершения строительства плотина будет играть ключевую роль в повышении уровня подземных вод. Она обеспечит водой 16 тысяч квадратных метров сельскохозяйственных угодий и будет способствовать развитию рыбного хозяйства". Правительство выделило 95 миллиардов динаров на этот проект, и благодаря ему уже созданы рабочие места не менее чем для 300 человек, 75 процентов из которых

составляют местные жители. Ожидается, что строительство плотины будет завершено в середине следующего года. "Построенная с использованием армированного цементобетона (RCC), плотина имеет длину 513,67 метра и высоту 69,25 метра. Планируется, что она будет собирать 47 839 000 кубометров воды в год", — говорится в сообщении.

В Курдистане плотины, озера и реки, а именно озера Дукан и Дарбандихан, а также река Кан-

диль, играют жизненно важную роль в обеспечении водой курдского региона Ирака. Правительство активно участвует в инициативах по решению проблем засухи и изменения климата.

Одной из ключевых стратегий является строительство новых плотин и водохранилищ для увеличения объема хранения воды. Эти инфраструктурные проекты направлены на развитие сельского хозяйства и поддержку развития туризма в регионе.

kurdistan.ru

На востоке Сирии может разгореться конфликт между США, Израилем и Ираном

В Сирии пахнет масштабной Ираком, пишут близкие к "Хезбол-эскалацией к востоку от реки

эти источники, всерьез полагают, что действия американцев только обеспечат формальный повод нанести удар по военным объектам США на неподконтрольном центральному правительству востоке. О риске такого сценария в последние годы говорилось неоднократно.

Наращивание американских сил на восточном берегу Евфрата фиксируют и близкие к сирийской оппозиции порталы, добавляя в то же время, что проиранские отряды ведут зеркальную подготовку по ту сторону реки. EADaily напоминает, что США активно сотрудничают с "Сирийскими демократическими силами" (СДС), основу которых составляют курдские подразделения. Северо-восток Сирии, богатый нефтегазовыми месторождениями и сельскохозяйственными угодьями, остается вне контроля правительства Башара Асада.

kurdistan.ru

Евфрат. Об этом сообщает телеграмм-канал "Сезон хамсинов".

Развернутые там силы коалиции США намерены перерезать сухопутные маршруты проиранских формирований, соединяющие сирийскую территорию с

Именно через эти магистрали, как считают США и Израиль, союзники Тегерана транспортируют вооружение.

Готовится такая операция или нет, но официальные лица в Дамаске, на которые ссылаются

Парламентские выборы в Курдистане назначены на 25 февраля

Президент Иракского Курдистана на его Нечирван Барзани 3 августа парламента Курдистана на его шестой срок.

подписал указ об определении даты парламентских выборов в курдском регионе, объявив 25 февраля 2024 года запланированной датой голосования.

Указ, изданный в соответствии с полномочиями, возложенными на президента Законом о президентстве, создает основу для всеобщих выборов регионального

Подписанный указ обязует все соответствующие стороны сотрудничать и координировать свои действия с Высшей Независимой Избирательной комиссией для обеспечения беспрепятственного осуществления избирательного процесса, начиная с даты издания указа.

Дата выборов была определена

на после обширных консультаций и обсуждений с политическими партиями Курдистана.

Первоначально запланированные на предыдущий год, выборы были отложены из-за разногласий между основными политическими фракциями, в первую очередь по поводу существующей одноокружной избирательной системы, регистрации избирателей и распределения мест по квотам.

Однако после проведения серии встреч для решения этих проблем "Демократическая партия Курдистана" (ДПК) и "Патриотический союз Курдистана" (ПСК), ведущие политические соперники, выразили свою поддержку проведению парламентских выборов в соответствии с графиком.

В совместном заявлении они подчеркнули важность единства и решения проблем, поддержали продолжение реорганизации сил пешмерга, одобрили соглашения Девятого кабинета правительства и обязались продолжать двусторонние встречи и координацию.

kurdistan.ru

Лидеры Курдистана: для прекращения бедствий езидов необходима реализация Синджарского соглашения

Курдский лидер Масуд Барзани, президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК), в четверг призвал к исполнению Синджарского соглашения, чтобы положить конец продолжающимся страданиям езидской общины.

"Через девять лет после Синджарской катастрофы раны Синджара, к сожалению, не зажили. Страдания, лишения и перемещение езидов продолжаются до сих пор", — заявил курдский лидер 3 августа, в годовщину начала геноцида езидов 2014 года.

"Соглашение между Региональным правительством Курдистана (КРГ) и федеральным правительством Ирака о нормализации ситуации в Синджаре и возвращении внутренне перемещенных лиц (ВПЛ) является лучшим решением, чтобы положить конец боли и страданиям жителей Синджара", сказал Барзани.

Синджарское соглашение было подписано между Багдадом и Эрбилем при посредничестве ООН еще в 2020 году. Оно было призвано восстановить разрушенный войной езидский район, чтобы вернуть беженцев в их дома и дать им возможность жить в мире и безопасности. Для этого, прежде всего, из Синджара должны были быть удалены группы шиитских проиранских ополченцев и партизаны турецкой "Рабочей партии Курдистана" (РПК), но именно с этой задачей до сих пор не удалось справиться Багдаду.

Президент ДПК также призвал международное сообщество последовать примеру Германии и Великобритании в признании геноцидом преступлений, совершенных террористами "Исламского государства" (ИГ) против езидов, а также химической бомбардировки города Халабджа и кампании

"Анфаль" против народа Курдистана.

Барзани высоко оценил храбрость и самоотверженность пешмерга, освободивших езидский район Синджар в провинции Ниневия, и почтил память бойцов пешмерга, которые отдали свои жизни в борьбе с ИГ.

С похожим заявлением выступил и премьер-министр Курдистана Масрур Барзани, который почтил память сотен езидов, убитых в ходе жестокой кампании геноцида ИГ девять лет назад.

"Мы подтверждаем нашу поддержку справедливых требований братьев и сестер-езидов. Эта ненормальная ситуация в Синджаре должна быть прекращена. Он должен быть восстановлен в сотрудничестве с федеральным правительством Ирака и международным сообществом", — сказал глава правительства Курдистана.

Он также подчеркнул, что власть в Синджаре должна быть возвращена его коренному населению. Масрур Барзани почтил память бойцов пешмерга, которые отдали свои жизни, освобождая

город езидов под руководством президента тогдашнего президен-

Премьер-министр Барзани приветствует признание Великобританией геноцида езидов

Премьер-министр Курдистана Масрур Барзани приветствовал официальное при-

знание Соединенным Королевством геноцида "Исламского государства" (ИГ) против езидов в Ираке в 2014 году.

"Я приветствую признание Великобританией геноцида, совершенного ИГ против езидов. Это справедливое признание гнусного преступления и болезненного прошлого", — заявил премьер-министр Барзани 1 августа в обновленной социальной сети X, ранее известной как Twitter. "Наши братья и сестры-езиды одержали победу и остаются сильными. Мы поддерживаем наш гордый народ, пока он исцеляется и восстанавливается".

Ранее в тот же день государственный министр Великобритании по делам Ближнего Востока лорд Ахмад подчеркнул важность справедливости и ответственности для езидов, чья жизнь была разрушена в темные времена правления ИГ в Ираке.

"Сегодня мы сделали историческое признание того, что акты геноцида были совершены против народа езидов. Эта решимость только укрепляет нашу приверженность обеспечению того, чтобы они получили причитающуюся им компенсацию и имели доступ к реальному правосудию", — заявил лорд Ахмад. "Великобритания продолжит играть ведущую роль в искоренении ИГ, в том числе путем восстановления сообществ, пострадавших от терроризма, и возглавит глобальные усилия по борьбе с его ядовитой пропагандой".

kurdistan.ru

"Благотворительный фонд Барзани" раздает воду жителям Киркука

Курдский "Благотворительный фонд Барзани" запустил общегородскую кампанию по раздаче воды в городе Киркук на фоне углубляющегося водного кризиса в Ираке.

Благотворительная организация начала кампанию помощи, которая продлится в течение месяца, и должна обеспечить доступ жителей города к бесплатной воде.

"Благотворительный фонд Барзани" — известная благотворительная организация, расположенная в Курдистане. Она предлагает финансовую помощь малоимущим семьям и оказывает гуманитарную помощь людям, пострадавшим от стихийных бедствий и конфликтов.

Организация также занимается поддержкой внутренне перемещенных лиц (ВПЛ) и беженцев, предоставляя предметы первой необходимости, такие как палатки, бытовая техника и медикаменты. Кроме того, "Благотворительный фонд Барзани" ремонтирует старые школы и строит новые, а также строит дома престарелых и комплексы для удовлетворения потребностей людей с особыми потребностями.

kurdistan.ru

ДИПЛОМАТ

№ 29 (541) 01 - 07 август 2023-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Президент Масуд Барзани и делегация Иордании обсудили двусторонние связи

Курдский лидер Масуд Барзани, президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК), 4 августа принял парламентскую делегацию Иорданского Хашимитского Королевства во главе с заместителем спикера Ахмедом аль-Халайлахом для обсуждения двусторонних отношений.

В ходе встречи, на которой также присутствовали посол Иордании в Ираке Мунтасир Окла Аль-Зуби и генеральный консул в Эрбиле Фуад Аль-Маджали, стороны говорили о "роли Курдистана в защите стабильности и сосуществования в Ираке и в регионе в целом". Об этом говорится в заявлении,

опубликованном штаб-квартирой Барзани.

Делегаты Иордании высоко оценили роль Курдистана в размещении сотен тысяч внутренне перемещенных лиц (ВПЛ) и беженцев, а также в разгроме террористической группировки "Исламское государство" (ИГ).

Со своей стороны, курдский лидер подчеркнул важность "исторических отношений" между народами Курдистана и Иорданского Хашимитского Королевства, которые, по его словам, были построены известным курдским лидером Мустафой Барзани и королем Хусейном. Он также выразил благодарность королю Иордании Абдалле за его поддержку Курдистана в войне с терроризмом. kurdistan.ru

Не надейтесь: Ирак не уступит Кувейту в территориальном споре

Парламент Ирака отвергает территориальные уступки Кувейту. Об этом сообщает "Голос арабов".

Иракские эксперты, депутаты и активисты отвергли недавно предложенную демаркацию границ и морских районов между Ираком и Кувейтом.

Демаркация границ и оспариваемая морская территория между Ираком и Кувейтом вызвала ярость у иракцев, раскритиковавших уступки в отношении исторических прав Ирака в портовом городе Умм-Каср на юге страны Кувейту.

Мухсин Мандалави, первый вице-спикер парламента Ирака, решил сформировать специальный комитет, которому будет поручено подготовить срочный отчет о границе Ирака и морских правах в отношениях с Кувейтом. Ожидается, что парламентский комитет по международным отношениям пригласит высокопоставленных чиновников министерства иностранных дел для предоставления необходимых разъяснений относительно продолжающихся переговоров с Кувейтом.

Как отмечает "Голос ара-

бов": "Дело в том, что морская береговая линия Ирака составляет лишь 50 км: страна имеет только два портовых города — Басра и Умм-Каср, в то время как искусственно созданный британцами Кувейт — целых 120 км. Иными словами, у Ирака и так ограниченный выход к мировому океану, а Кувейт хочет забрать себе морскую акваторию вблизи Умм-Касра и часть города. Сам Ирак крайне страдает от своего ограниченного выхода к морю. Вообще смешно, когда такое карликовое государство вроде Кувейта предъявляет какие-либо территориальные претензии к Ираку, учитывая что Кувейт до Первой Мировой войны был частью современной иракской провинции Басра, но британцы высадились туда и оккупировали его в 1913 году. По этой причине, Ирак весь 20-й век претендовал на возвращение Кувейта в свой состав". kurdistan.ru

Премьер-министр Барзани и новый генеральный консул Индии обсудили двусторонние отношения

6 августа премьер-министр Курдистана Масрур Барзани принял недавно назначенного генерального консула Индии

в Эрбиле Мадана Гопала, обсудив пути укрепления двусторонних отношений между их странами.

В заявлении, размещенном на его странице в Facebook, премьер-министр Барзани выразил наилучшие пожелания успехов индийскому дипломату во время его пребывания в Эрбиле. Он также заявил о приверженности Регионального правительства Курдистана (КРГ) поддержке усилий генерального консула Гопала по дальнейшему развитию отношений между Индией и регионом Курдистан. Генеральный консул Гопал, в свою очередь, выразил благодарность КРГ за сотрудничество с консульством и подтвердил стремление Индии укреплять двусторонние связи. kurdistan.ru

В Ираке погиб представитель Рабочей партии Курдистана при атаке турецкого беспилотника

Беспилотник Вооруженных сил Турции нанес удар по автомобилю Рабочей партии Курдистана (РПК), которую Анкара считает террористической, на северо-востоке Ирака. Об этом сообщил информационный портал Shafaq news со ссылкой на организацию по борьбе с терроризмом в Иракском Курдистане.

По ее информации, удар был нанесен утром на западе провинции Сулеймания, один военный представитель РПК погиб, еще один ранен.

Турция начала очередную трансграничную операцию "Коготь-замок" на севере Ирака в апреле прошлого года. В качестве ее цели декларируется очистка региона от базирующихся там сторонников РПК. Эту организацию Анкара считает одной из основных угроз национальной безопасности. Конфликт с ней продолжается с 1984 года. kurdistan.ru

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXİR SULEYMAN

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Tariyel Cəlil

Xüsusi müxbir:

Nofəl Ədalət

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakı Az1040, soyaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur. e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filiali

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500